

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)

ปริญญา

การจัดการทรัพยากร

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน บริเวณคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

Impacts of Tourism towards Communities: Amphawa Canal Area, Samut Songkhram Province

นามผู้วิจัย นายอรรถพล จันทร์เพ็ญ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รongศาสตราจารย์อภิวันท์ กำดั่งเอก, ศศ.ม.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชนาถ มั่งคั่ง, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณา ประณีตวาทกุล, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รongศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน บริเวณคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

Impacts of Tourism towards Communities: Amphawa Canal Area, Samut Songkhram Province

โดย

นายอรรถพล จันทร์เพ็ญ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อรรถพล จันทร์เพ็ญ 2554: ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนบริเวณคลองอัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)
สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์อภิวัฒน์ กำลิ่งเอก, ศศ.ม. 114 หน้า

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวและศึกษาผลกระทบ
จากการท่องเที่ยวต่อชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา จังหวัด
สมุทรสงคราม จำนวน 162 ตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามการตั้งถิ่นฐาน คือ กลุ่มที่อยู่รอบ
คลองอัมพวา จำนวน 65 ตัวอย่างและกลุ่มที่อยู่รอบนอกคลองอัมพวา จำนวน 97 ตัวอย่าง
รวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยใช้สถิติอย่างง่ายในการ
วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ พบว่ากลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา ผลกระทบ
ไม่ชัดเจน โดยผลด้านบวกมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวทำให้เกิดธุรกิจใหม่ในชุมชนมากขึ้น คิดเป็น
ร้อยละ 94 ผลด้านลบ คือ การท่องเที่ยวทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 73 กลุ่มรอบคลอง
อัมพวา ผลกระทบไม่ชัดเจน โดยผลด้านบวกมากที่สุด คือ เกิดการสร้างอาชีพและจ้างงานแก่
ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 99 ผลด้านลบ คือ ทำให้ค่าเช่าพื้นที่มีราคาสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 73
ด้านสังคม พบว่ากลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา ผลกระทบไม่ชัดเจน โดยผลด้านบวกมากที่สุด คือ
กิจกรรมท่องเที่ยวคลองอัมพวาส่งผลให้ชุมชนพัฒนามากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 82 ผลด้านลบ คือ
เกิดปัญหาการจราจร คิดเป็นร้อยละ 81 กลุ่มรอบคลองอัมพวา ผลกระทบไม่ชัดเจน โดยผลด้าน
บวกมากที่สุด คือ กิจกรรมท่องเที่ยวคลองอัมพวาส่งผลให้ชุมชนพัฒนามากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 80
ผลด้านลบ คือ เกิดปัญหาการจราจร คิดเป็นร้อยละ 71 ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าเกิดผลกระทบไม่
ชัดเจน โดยผลด้านบวกมากที่สุด คือ ปริมาณขยะในวันที่ไม่มีการท่องเที่ยวสามารถจัดการได้ คิด
เป็นร้อยละ 83 และ 75 ตามลำดับ ผลด้านลบ คือ การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาเกิดผลกระทบ
ทางเสียงเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 57 และ 75 ตามลำดับ

Attapon Junpen 2011: Impacts of Tourism towards Communities: Amphawa Canal Area, Samut Songkhram Province. Master of Science (Resource Management), Major Filed: Resource Management, Interdisciplinary Graduate Program.
Thesis Advisor: Associate Professor Apiwan Kamlang-ek, M.A. 114 pages.

The objective of this study was to explore tourism activities and tourism impact to community in Amphawa Canal Area, economically, socially, environmentally.

Population of this study was 162 residents from Tambon Amphawa, Amphawa district, Samut Songkhram. The population was divided into two group according to residence location, 65 samples of one group were those resided around Amphawa Canal, 97 sample of the other group were those resided outside Amphawa Canal. Data collected by interviewing and a use of questionnaire. Data analysis was done using simple statistics, such as percentage and mean.

The economic impacts of tourism to those who resided outside Amphawa Canal were unclear effect. The most positive impact was that tourism had generated new businesses in community (94). For negative impact, it was increase in cost of living (73). For those who resided around Amphawa Canal, the impacts were also unclear effect. The most positive impact was that it helped generated new career, and improved employment in community (99). The negative impact was that there was increase in land rent (73). The social impacts found that those who resided outsided Amphawa Canal were unclear effect. The most positive impact was increase in tourism activities resulting in improve in community (82). The negative impact was traffic problems (81). The impact to those who resided around Amphawa Canal was unclear effect. The most positive impact was increase in tourism activities resulting in improve in community (80). The negative impact was traffic problems (71). The environmental impacts found unclear effect. The most positive impact was waste on non-tourism days was manageable (83and75). The negative impact was increase in noise pollution (57 and 75)

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อภิวัฒน์ คำลั้งเอก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนาด มั่งคั่ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม เป็นอย่างสูงที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิติ กันตังกุล ประธานการสอบ และรองศาสตราจารย์สยาม อรุณศรีมรกต ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำ ในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณพ่อ แม่ ญาติพี่น้อง และเพื่อนๆ ทุกคนที่ได้ให้การช่วยเหลือและให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้านและเป็นกำลังใจเสมอมา ตลอดจนอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านส่วนข้อผิดพลาดประการใดที่เกิดขึ้นผู้วิจัยขอน้อมรับผิดไว้ทุกประการ

อรรถพล จันทร์เพ็ญ
กุมภาพันธ์ 2554

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการศึกษา	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบ	17
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	32
กรอบแนวคิดการวิจัย	34
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การทดสอบเครื่องมือ	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	40
ส่วนที่ 1 กิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาและความคิดเห็นของ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา	40
ส่วนที่ 2 ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชุมชนที่อยู่รอบ คลองอัมพวาและชุมชนที่อยู่รอบนอกคลองอัมพวาและการทดสอบ ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับผลกระทบทางเศรษฐกิจของชุมชน	54
ส่วนที่ 3 การศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อผลกระทบจาก การท่องเที่ยวคลองอัมพวาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม	81
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	88
สรุปผลการวิจัย	88
ข้อเสนอแนะ	92
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	93
ภาคผนวก	98
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	114

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ	24
2.2	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนด้านสังคม	25
2.3	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม	26
2.4	ชุมชนต่างๆบริเวณคลองอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	33
4.1	กิจกรรม ระยะเวลา การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา	50
4.2	จำนวนนักท่องเที่ยวและการถือครองพื้นที่ในการประกอบธุรกิจบริเวณคลองอัมพวา	51
4.3	ยานพาหนะและช่องทางการติดต่อการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา	53
4.4	สถานภาพ เพศ อายุ ของกลุ่มตัวอย่างบริเวณคลองอัมพวา	55
4.5	สถานภาพการสมรส ศาสนา ระดับการศึกษาของกลุ่มตัว	57
4.6	ภูมิสำเนา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนบริเวณคลองอัมพวา	58
4.7	การประกอบอาชีพหลักและรองของกลุ่มตัวอย่างบริเวณคลองอัมพวา	59

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.8	ระยะเวลาและรายได้จากการประกอบธุรกิจ	66
4.9	รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างบริเวณคลองอัมพวา	68
4.10	ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับผลกระทบทางเศรษฐกิจของชุมชน	69
4.11	หนี้สินและแหล่งเงินกู้	70
4.12	เหตุผลการเลือกสถานที่กู้เงิน	71
4.13	เหตุผลในการกู้เงิน	72
4.14	เงินออมและสถานที่ออมเงิน	73
4.15	เหตุผลในการเลือกสถานที่ออมเงิน	74
4.16	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านสังคม	76
4.17	วิธีลดผลกระทบด้านสังคม	76
4.18	ปริมาณและการจัดการขยะในชุมชนบริเวณคลองอัมพวา	77
4.19	ข้อมูลด้านการจัดเก็บขยะ	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.20	แนวทางการจัดการด้านขยะ	80
4.21	ระดับความคิดเห็นของผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	82
4.22	ระดับความคิดเห็นของผลกระทบด้านสังคม	84
4.23	ระดับความคิดเห็นของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม	86
4.24	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	87

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	แผนที่คลองอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	5
1.2	แผนที่ที่ตั้งและอาณาเขตของเทศบาลตำบลอัมพวา	6
1.3	แผนที่บ้านเรือนบริเวณคลองอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	6
2.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	34
4.1	ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา ปี พ.ศ. 2550	61
4.2	ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา ปี พ.ศ. 2551	62
4.3	ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา ปี พ.ศ. 2552	62
4.4	ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา ปี พ.ศ. 2550	63
4.5	ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา ปี พ.ศ. 2551	63
4.6	ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา ปี พ.ศ. 2552	64
4.7	การเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยใน ปี พ.ศ. 2550-2552	68

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างยิ่ง ทำให้การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำเป็นต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมและให้เกิดศักยภาพสามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ

ประเทศไทยมีจุดแข็งและมีโอกาสดีกว่าหลายๆ ประเทศ ในเรื่องความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ โดยปกติแล้วทรัพยากรท่องเที่ยวจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น 3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรม เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 26-27)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะให้ผลดีทางด้านเศรษฐกิจ คือ เป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับแรก คือ ปี พ.ศ. 2551 มีรายได้ประมาณ 531,000 ล้านบาท (พรศิริ มโนหาญ, 2551) แต่ก็ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบได้หากไม่ระมัดระวัง ผลกระทบในทางลบที่สำคัญมี 2 ประการ คือ ประการแรก ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และประการที่ 2 ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชุมชนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น นักท่องเที่ยวไม่ช่วยกันระมัดระวังรักษาสิ่งแวดล้อม ปริมาณขยะมีจำนวนเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อชุมชน อีกทั้งความไม่สะดวกต่างๆ อันเนื่องมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมเยือนเป็นจำนวนมาก เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาเสียงรบกวน และปัญหาค่าครองชีพ

ในท้องถิ่นสูงขึ้น ฯลฯ ส่งผลให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีผลกระทบทางลบน้อยที่สุด โดยให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และช่วยกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพที่ดีต่อไปนานๆ ในขณะที่เดียวกันก็ให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อจะได้ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนอย่างเต็มที่ (รามเมศร์ พรหมชาติ, 2550)

คลองอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากหลังจากได้รับการเผยแพร่การท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2548 (ศูนย์บริการท่องเที่ยว) โดยคลอง อัมพวามีจุดเด่นในด้านความมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมรวมไปถึงการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายและยังคงความเป็นธรรมชาติที่ดั้งเดิมของการประกอบอาชีพ ทำให้อัมพวาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวประกอบกับระยะการเดินทางที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ โดยในพื้นที่คลองอัมพวานั้นมีการใช้ทรัพยากรด้านท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเภท คือ การนำทรัพยากรน้ำในคลองอัมพวาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และได้นำวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวด้วยการนำวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตมาใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ทำให้เกิดธุรกิจจากการท่องเที่ยวขึ้นหลายประเภท เช่น การให้เช่าที่พักแบบโฮมสเตย์ บริการนำเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา การเปิดร้านขายอาหารและผลิตผลผลิตในท้องถิ่น กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวามีกิจกรรมต่างๆ มากมายและสามารถจำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวได้ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น มีการบริหารจัดการโดยชุมชนร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลและสนับสนุนการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ทำให้มีการพัฒนาคลองอัมพวากลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวจนถึงในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามผลจากการพัฒนาทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวมีพื้นที่จำกัดทำให้ขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) มีจำกัด ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาด้านขยะ คุณภาพน้ำและปัญหาความขัดแย้งของชุมชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการประกอบธุรกิจนำเที่ยวชมหิ้งห้อย ต้องมีการนำเที่ยวในเวลากลางคืน ทำให้เสียงเรือและคลื่นรบกวนชาวบ้านเป็นอย่างมาก คลื่นจากเรือนำเที่ยวทำให้น้ำเซาะตลิ่งพังก่อให้เกิดความเสียหายกับบ้านเรือนของชาวบ้าน อีกทั้งชาวบ้านยังเชื่อว่าทำให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไป เพราะนอกจากชาวบ้านต้องทำลายต้นลำพูซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของหิ้งห้อยเพื่อตัดปัญหาความรำคาญแล้ว ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความแปรปรวนทางอารมณ์ของชาวบ้านและผู้

อยู่อาศัยในบริเวณที่ได้รับผลกระทบกับนักท่องเที่ยว (ปรีชา เจียบหุ, 2548) นอกจากนี้ คุณภาพน้ำของแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งเป็นแม่น้ำที่ไหลไปสู่คลองอัมพวา จากการวัดคุณภาพน้ำบริเวณ สถานีตำรวจภูธร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 พบว่า มีคุณภาพเสื่อมโทรมมาก (กรมควบคุมมลพิษ, 2552)

จากสถานการณ์ข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพน้ำไม่ทางตรงก็ทางอ้อมบริเวณคลองอัมพวา อีกทั้งปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอดีตได้สะท้อนให้เห็นว่า การท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

ดังนั้นการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน บริเวณคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จะทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งผลการศึกษาสามารถทำให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์โดยตรงสำหรับเป็นแนวทางการแก้ปัญหาของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณคลองอัมพวาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบสนองแนวทางการท่องเที่ยวที่อยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้การท่องเที่ยวสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นแบบพึ่งพากันและส่งผลกระทบต่อชุมชนน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา
2. เพื่อศึกษาผลกระทบด้าน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยวต่อชุมชนบริเวณคลองอัมพวา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยวต่อชุมชนบริเวณคลองอัมพวา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

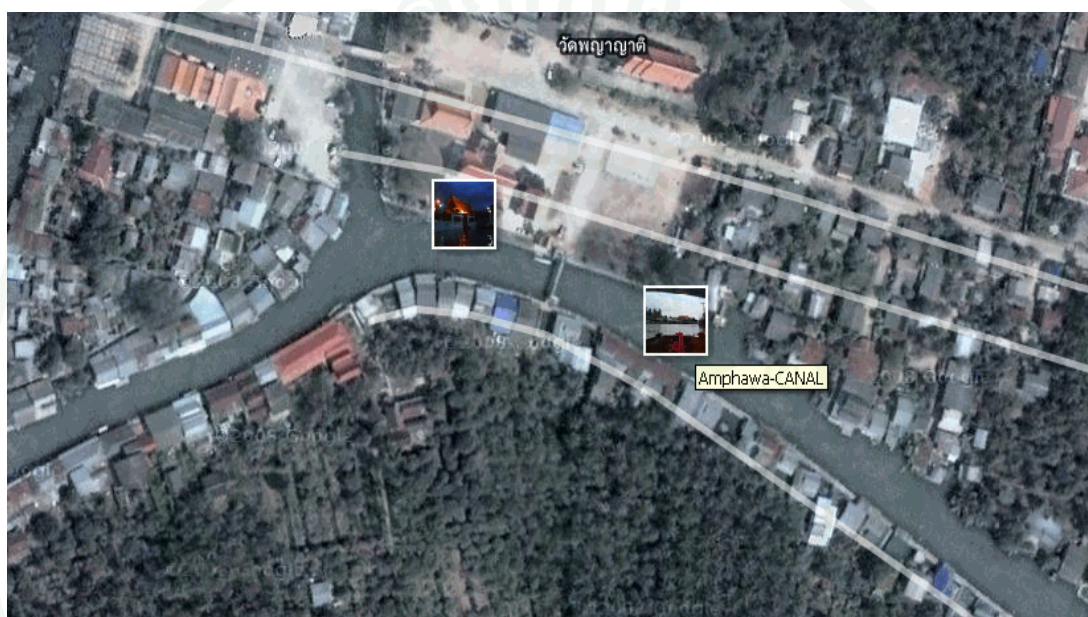
1. ทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการวางแผนในการจัดการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา อ. อัมพวา จ. สมุทรสงคราม
2. ทำให้ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นทราบถึงผลกระทบและความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท่องเที่ยวที่อยู่ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

พื้นที่ศึกษา ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลอัมพวา มีเนื้อที่ประมาณ 2.5 ตารางกิโลเมตร โดยเทศบาลตำบลอัมพวามีทั้งหมด 10 ชุมชน สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งชุมชนออกเป็น 2 กลุ่มตามการตั้งถิ่นฐาน เป็นพื้นที่ทำการศึกษาดังนี้

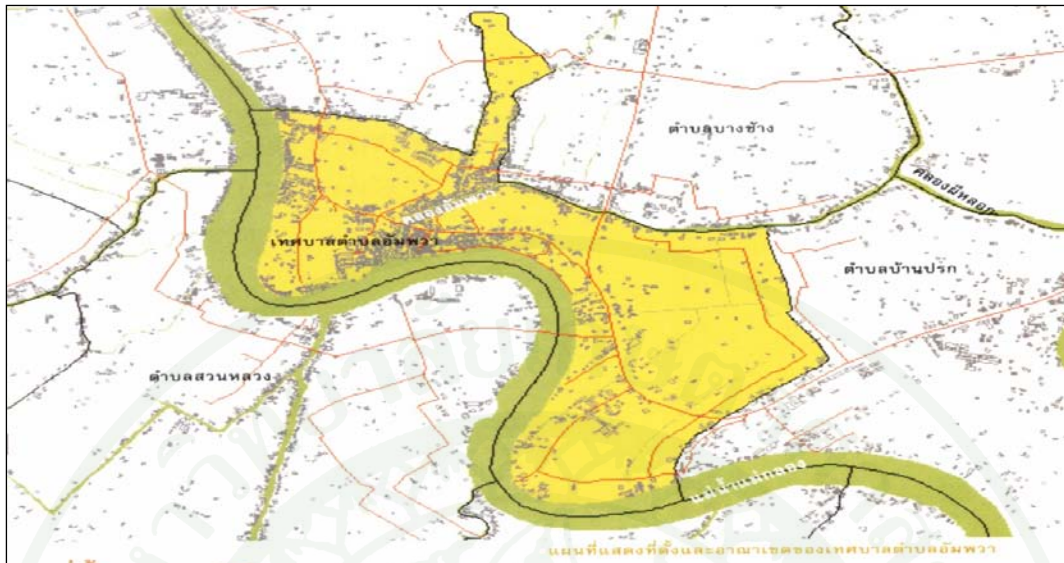
1. กลุ่มรอบคลองอัมพวา ประกอบด้วย 4 ชุมชน คือ ชุมชนตลาดอัมพวา ชุมชนคลองอัมพวา ชุมชนวัดอัมพวัน ชุมชนประชาอุทิศ

2. กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา ประกอบด้วย 6 ชุมชนริมเขื่อน ชุมชนบางจาก ชุมชนบ้านหัวแหลม ชุมชนโรงเจ ชุมชนบางกะพ้อม 1 ชุมชนบางกะพ้อม 2

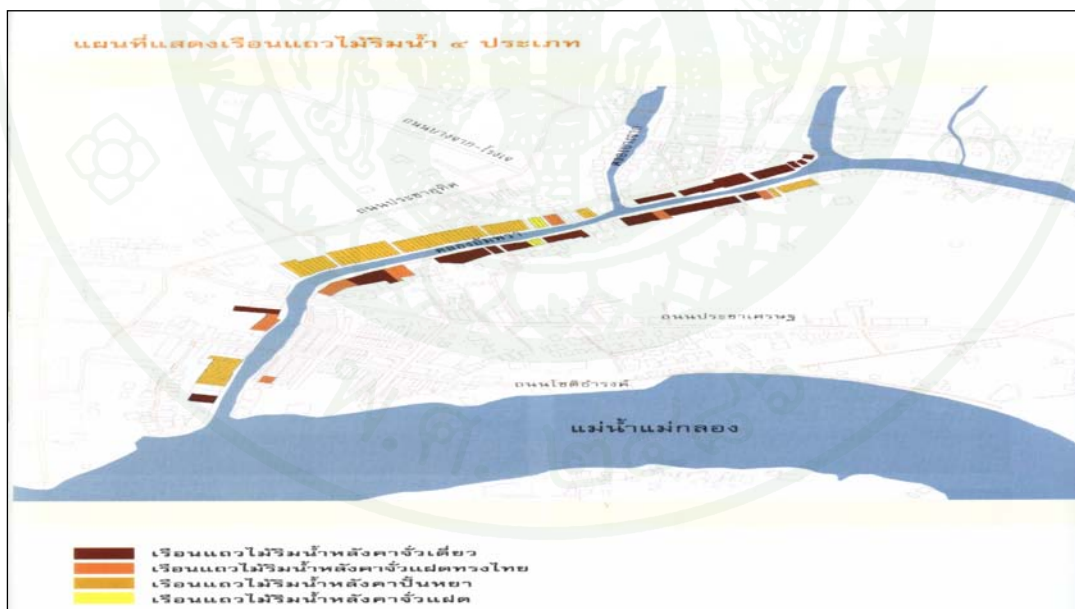

ภาพที่ 1.1 แผนที่คลองอัมพวา อสมุทรสงคราม .อัมพวา จ .สมุทรสงคราม

ที่มา: Google map (2552)

ภาพที่ 1.2 แผนที่ที่ตั้งและอาณาเขตของเทศบาลตำบลอัมพวา
ที่มา: สำนักงานเทศบาลตำบลอัมพวา อ. อัมพวา จ. สมุทรสงคราม

ภาพที่ 1.3 แผนที่บ้านเรือนบริเวณคลองอัมพวา อ. อัมพวา จ. สมุทรสงคราม
ที่มา: สำนักงานเทศบาลตำบลอัมพวา อ. อัมพวา จ. สมุทรสงคราม

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี และรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบ
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา
5. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมด้านการบริการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถทำรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับแรก ความสมบูรณ์และความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเป็นอย่างมาก

ไพบูลย์ พงสะบุตร และ วิลาสวงศ์ พงสะบุตร (2536) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) คือ การเดินทางไปเยี่ยมสถานที่ต่างถิ่นซึ่งไม่ใช่เป็นที่พำนักอาศัยประจำของบุคคลและเป็นการไปเยือนชั่วคราวโดยไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพมิรายได้

นิคม จารุมณี (2536) กล่าวว่า การท่องเที่ยวประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจและเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ

องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ WOT.) แห่งองค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวว่า การเดินทางใดๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการดังต่อไปนี้

1. การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยเป็นประจำไปยังสถานที่อื่นๆ เป็นการชั่วคราว
2. การเดินทางนั้นผู้เดินทาง ต้องเดินทางด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ
3. การเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตามที่ไม่ใช่เดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

การท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้จากเหตุผลของนักท่องเที่ยวหลายประการ เช่น การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นเมื่อมีเวลาว่าง (Leisure) เป็นการใช้เวลาของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันตามเจตคติและสิ่งแวดล้อม การใช้เวลาว่างของบุคคลเป็นไปตามแรงจูงใจส่วนบุคคล (Personal Motivation) ในยุคของข้อมูลข่าวสารทำให้มนุษย์ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้โดยง่ายและรวดเร็ว ทำให้มีการเดินทางท่องเที่ยวไปแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตามอัธยาศัยของคนที่เพิ่มขึ้น ผู้ที่มีเวลาว่างจะวางแผนในการเดินทางล่วงหน้าไปในแหล่งที่ตนเองสนใจ

รูปแบบการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (Recreation) การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการพักผ่อนอย่างแท้จริง เป็นการใช้เวลาในช่วงหยุดงานไปท่องเที่ยวในลักษณะสบายๆ เช่น การไปพักผ่อนในบ้านพักตากอากาศริมทะเล บริเวณบ่อน้ำแร่และเชิงเขา ฯลฯ การท่องเที่ยวในวันหยุด (Holiday) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากการทำงานหรือจากการใช้ชีวิตประจำวัน เมื่อถึงวันหยุดมักจะมียกนักท่องเที่ยวจำนวนมากนิยมเดินทางไปต่างถิ่นหรือไปนอกเมือง นอกถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของตนเพื่อหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ได้พบเห็นประจำวัน การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Health) เป็นการเดินทางเพื่อรับการรักษาตัวตามคำสั่งของแพทย์หรือเป็นความต้องการส่วนบุคคลเพื่อให้ตนเองได้ผ่อนคลายจากความเจ็บป่วย เช่น เดินทางไปอาบน้ำแร่ (Spa) ในแหล่งที่มีน้ำแร่หรือไปรับการฟื้นฟูสุขภาพ

สถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยว นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ตัดสินใจที่จะเดินทาง แหล่งท่องเที่ยวแบ่งออกได้ 3 ประการ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ (Natural Attractions) เกิดจากสภาพแวดล้อมตามท้องถิ่น นั้น ประกอบด้วยสภาพภูมิอากาศ (Climate) ทิวทัศน์ที่สวยงาม (Scenery) และสัตว์ป่า (Wildlife) นับว่าเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก

2. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured Attractions) เป็นสิ่งที่มนุษย์คิดสร้างสรรค์ขึ้นมาเอง เช่น สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์สถาน อาคารเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ

3. แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมและวิถีชีวิต (Cultural Attractions) เป็นการสนใจศึกษาถึงความเจริญรุ่งเรืองแห่งอารยธรรมในอดีต พิธีกรรม ความเชื่อ ศิลปะการแสดง ดนตรี เพลงพื้นบ้าน การรำ การละเล่น งานหัตถกรรม การใช้ชีวิตของประชาชนในชุมชน เป็นต้น

สถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวจะสามารถสร้างเสน่ห์หรือสร้างความจดจำให้นักท่องเที่ยวได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความร่วมมือของหลายฝ่าย โดยเฉพาะตัวนักเดินทางหากทุกคนมีความรู้สึกรักและห่วงแหนในสิ่งแวดล้อมหรือในองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยวจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นอยู่ได้นาน นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ เพลิดเพลิน และมีความสุขจากการท่องเที่ยวหรือนันทนาการนอกเวลา งานปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวนี้ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมท่องเที่ยวมากเพราะ กิจกรรมต่างๆ นั้นจะเป็นสื่อกลางนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็น กิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2545) ได้ให้หลักเกณฑ์สำหรับกิจกรรมการ
ท่องเที่ยวที่เหมาะสม ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีโอกาสได้ใกล้ชิดและได้รับประสบการณ์ตรงจากธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น
2. มีโอกาสได้เข้าใจ ได้เรียนรู้และเกิดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว
3. มีโอกาสที่จะสร้างงานและรายได้ให้แก่คนท้องถิ่น
4. ผลทางด้านกรอนุรักษ์ซึ่งอาจเป็นทางตรงหรือทางอ้อมและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) ได้จำแนกกิจกรรมการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. กิจกรรมในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ต่อดสัตว์ดูนก พายเรือ ตั่ง/
แคมป์
2. กิจกรรมกึ่งธรรมชาติ ได้แก่ ถ่ายรูป จักรยานท่องเที่ยว ตกปลา
3. กิจกรรมทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ได้แก่ ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะ
เฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์ ศึกษาเรียนรู้ ความเป็นมาของแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์
ศึกษาชื่นชมงานศิลปกรรมและวัฒนธรรม ร่วมกิจกรรม ร่วมเรียนรู้พฤติกรรมของผู้คนการศึกษา
เรียนรู้การผลิตของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประเพณี
ประวัติศาสตร์ ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวและต้องเกิดกระบวนการ
เรียนรู้ ซึ่งความรู้ที่ได้นั้น มาจากการพบเห็น การเรียนรู้ ตลอดจนการที่ได้สัมผัสในวัฒนธรรม
ประเพณีของชุมชน เช่น วัฒนธรรมการดำรงชีวิต การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่วนใหญ่พื้นที่แหล่ง
ท่องเที่ยวอาจเป็นธรรมชาติที่อยู่ในเมืองหรือในชนบทก็ได้ โดยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องมี

ข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้แก่นักท่องเที่ยว และกิจกรรมจากการท่องเที่ยวต้องเกี่ยวเนื่องให้เกิดการกระจายรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

Kinnaird and Hall (1994: 18-19) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า การท่องเที่ยวต้องไม่ทำให้เกิดการซื้อขายวัฒนธรรมโดยคนในท้องถิ่นผลิตวัฒนธรรมขายให้กับนักท่องเที่ยว เพราะการกระทำดังกล่าวจะทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนไปอย่างเลื่อนลอย (Cultural Drift)

บริษัท มรดกโลก จำกัด (2537) กล่าวถึง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture tourism) ว่าเป็นกลไกที่แยกนักท่องเที่ยวออกจากนักท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ โลกทัศน์ รสนิยมและความสนใจที่ค่อนข้างไปทางการศึกษา ทำให้อุบายรู้อยากเห็น ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสถานที่ที่ไปพบเห็น เพื่อเปรียบเทียบกับบ้านเมืองของตน สะท้อนถึงความเป็นนักคิด นักจัดการที่แสวงประสบการณ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าสนุกอย่างเดียว เหมือนกับนักท่องเที่ยวทั้งหลายที่เอาความพึงพอใจของตนเองเป็นที่ตั้งโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) สรุปไว้ว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวเชิงความรู้และความภาคภูมิใจ

Robert and Charles (1989) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการท่องเที่ยวที่มนุษย์สามารถศึกษาถึงวิถีชีวิตและความนึกคิดซึ่งกันและกัน และได้ให้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจในสังคม
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการของชุมชนว่า จะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากน้อยเพียงใด

3. วิธีการและความถี่ในการโฆษณาการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่น เพราะจะเป็นเครื่องวัดว่าท้องถิ่นนั้นๆ ต้องการนักท่องเที่ยวประเภทใดและจำนวนเท่าใด

4. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพยายามที่จะทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ

5. ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ควรมีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวังและต้องวางแผนรองรับสิ่งที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นไว้ด้วย เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป

6. เงินทุนแรงงาน รวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยว ควรมาจากชุมชนเจ้าของท้องถิ่นด้วย เพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ

7. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น

8. เรื่องราวและเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น

9. ก่อนที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพยายามขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

จากแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็นทุกเรื่องและแจ้งระดับความต้องการในการพัฒนาชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน ในฐานะที่เป็นผู้ชำนาญการเพื่อการพัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชนต่อไป

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม บริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้พร้อมทั้งเกิดความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สำหรับชุมชนที่สามารถดำเนินการท่องเที่ยวดังกล่าวได้ จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจ ต่อบทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ที่ศึกษา ดังนี้

สายใจ ทันทการ และคณะ (2550) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2546)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการ

รักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” ซึ่งมองว่าคนและชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีแหล่งธรรมชาติเป็นฐาน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน

กระบวนการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อน เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคีทำงานร่วมกันได้

2. ศักยภาพของพื้นที่ หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแนวคิดพื้นฐานทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย

3. การจัดการ เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ มีความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

4. การมีส่วนร่วมในชุมชน การสื่อสารพูดคุย เป็นการสื่อความคิดเห็น การถกปัญหารวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ จากการระดมความคิดจากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่น พบว่า ชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุยร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตาม

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องมีองค์กรที่เข้ามารับผิดชอบในการทำงาน เนื่องจากลักษณะงานต้องติดต่อสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นบุคคลภายนอกหรือหน่วยงานภายนอกที่ต้องประสานความร่วมมือด้วย และถือเป็นตัวแทนผลประโยชน์ที่แท้จริงของชุมชน ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม การกระจายบทบาทการทำงาน การกระจายผลประโยชน์ การควบคุมและป้องกันผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ภายใต้ความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ เป็นระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจได้รับผลตอบแทนสูงสุดภายใต้ข้อจำกัดโดยไม่กระทบต่อการลงทุนและค่าครองชีพของชาวบ้านในพื้นที่
2. ความสามารถในการรองรับทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคม ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นถูกทำลายด้วยการให้บริการเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
3. ความสามารถในการรองรับทางสิ่งแวดล้อม
4. ความสามารถในการรองรับทางด้านความรู้สึก เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะไม่ทำให้ความเป็นส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย คือ คนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวขาดความรู้สึกความเป็นส่วนตัว

การบูรณาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เกชา ลาวัลยะวัฒน์ และคณะ (2541: 196-198) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนใช้วิธีการบูรณาการภายใต้การประสานประโยชน์ของการพัฒนาในด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน ครอบคลุมทั้งมิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสังคมวัฒนธรรม อันเป็นการผสมผสานการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างเป็นองค์รวม

สำหรับมิติด้านสิ่งแวดล้อม มุ่งกระตุ้นชาวบ้านในชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ และการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดการเรียนรู้และร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รัฐบาลผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว เพื่อจำกัดการพัฒนาและดำเนินการจัดการท่องเที่ยว โดยพยายามหลีกเลี่ยงให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

มิติด้านเศรษฐกิจ มุ่งให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว โดยนำฐานทรัพยากรซึ่งเป็นสินทรัพย์ร่วมหรือสมบัติสาธารณะมาเป็นต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยว มีการกระจายรายได้อย่างเสมอภาคและยุติธรรม และที่สำคัญชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนเห็นพ้องต้องกัน ที่จะนำฐานทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ทั้งธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และสถานที่ทางประวัติศาสตร์ มาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือระดมความคิด ว่าการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นความต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่อย่างแท้จริง และชาวบ้านเข้าใจตรงกันว่า การท่องเที่ยวเป็นเพียงช่องทางหนึ่งในการเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน มิใช่มุ่งให้เป็นรายได้หลักของชุมชนแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามแม้การท่องเที่ยวจะนำมาซึ่งรายได้เข้าประเทศมากเป็นอันดับหนึ่งซึ่งสูงกว่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมและพืชผลการเกษตร แต่เมื่อมองลึกลงไปกลับพบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวดังกล่าวยังไม่มีการกระจายสู่ชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวเท่าที่ควร ส่วนใหญ่แทบทั้งหมดล้วนกระจุกตัวอยู่เฉพาะในวงจรธุรกิจของการท่องเที่ยวเป็นหลัก ดังนั้นในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้มีระบบการดำเนินการที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่สมาชิกในชุมชน ควรมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและยุติธรรม ผลกำไรที่ได้กระจายสู่ชุมชนอย่างแท้จริง ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการท่องเที่ยวและควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน โดยไม่ขัดแย้งกับการรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาน เปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม

ส่วนมิติด้านสังคมและวัฒนธรรม มุ่งใช้กิจกรรมต่างๆ รองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรมเพิ่มความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งอาจมีการจัดการในรูปของ

1. การก่อตั้งจุดประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยว
2. การก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
3. การรวบรวมภูมิปัญญา
4. การจัดทำเอกสารเผยแพร่ด้านภูมิปัญญา

ทั้งนี้ควรยึดความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ รวมทั้งคำนึงถึงความสามารถในการรองรับทางธรรมชาติ และความสามารถในการรองรับทางสังคมวัฒนธรรม อันเป็นทางเลือกใหม่ของการจัดการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง มีการผสมผสานการพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจ เข้ากับการพัฒนาด้านสังคม และการคุ้มครองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบ

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ส่งผลให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งผลกระทบของการท่องเที่ยวที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. เศรษฐกิจ มีการส่งเสริมและสร้างอาชีพใหม่ ทำให้เกิดรายได้
2. สังคม เกิดปัญหาความขัดแย้ง เช่น การแก่งแย่งผลประโยชน์
3. สิ่งแวดล้อม เกิดปัญหาขยะมูลฝอย เช่น ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับผู้ศึกษา ดังนี้

วีระพล ทองมา (2547) กล่าวว่า ผลกระทบจากการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทุกอย่างที่ดำเนินการย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมโดยรอบทั้งสิ้น ซึ่งมีผลกระทบด้านบวกและด้านลบ ได้แก่

ผลกระทบด้านบวก ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพัฒนาตนเอง พึ่งพาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้น มีการรวมตัวกันสร้างความเข้มแข็งในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวังและความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน คือ การรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสานสืบทอด ตลอดจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เกิดความรักความภาคภูมิใจในความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน

ผลกระทบด้านลบ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ จำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว ปัญหาของการใช้น้ำ ระบบนิเวศธรรมชาติ การรับวัฒนธรรมที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว เกิดกระแสการเลียนแบบ มีความขัดแย้งทางความคิด เสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับนักท่องเที่ยว และที่สำคัญ คือ อาจถึงกับสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หากมีการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเกินไป

เกษม จันทรแก้ว (2544) อธิบายว่า ผลกระทบ หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นใหม่หรือการจับกลุ่มใหม่ในสิ่งแวดล้อมทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีผลให้สิ่งแวดล้อมเดิม หรือสิ่งแวดล้อมอื่นได้รับความกระทบกระเทือน จนมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเคมีฟิสิกส์หรือชีวภาพที่อาจมีผลร้ายต่อคุณภาพของสิ่งมีชีวิตและสภาวะแวดล้อมนั้น

สุชาดา สุริยาชัยวัฒน์ (2541) ได้อธิบายเรื่องผลกระทบ (Impact) ว่า หมายถึง ผลทั้งหมดของนโยบายที่มีขึ้นในสภาพความเป็นจริงในโลก ได้แก่

1. ผลกระทบที่มีต่อสถานการณ์ และกลุ่มเป้าหมาย
2. ผลกระทบที่มีต่อสถานการณ์ต่างๆ และกลุ่มอื่นที่นอกเหนือไปจากกลุ่มเป้าหมาย
3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต
4. ค่าใช้จ่ายทางตรงสำหรับ โครงการ
5. ค่าใช้จ่ายทางอ้อมต่างๆ รวมทั้งค่าเสียโอกาสด้วย

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2530) กล่าวไว้ในเอกสารสรุปการสัมมนา “ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่” สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจในระดับโลก ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่นที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทำให้การท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิเสธได้

ปัญหา คือ ประเทศกำลังพัฒนาจะจัดการท่องเที่ยวให้นำรายได้เข้าประเทศมากที่สุด และนานที่สุดได้อย่างไร เราต้องหารูปแบบและวิธีการท่องเที่ยวว่าแบบไหนเหมาะสมที่สุด พร้อมกันนี้ ต้องเข้าใจว่า จุดประสงค์ของการท่องเที่ยวนั้นไม่ได้อยู่ที่การสร้างรายได้เพียงอย่างเดียว ต้องตอบสนองการกระจายรายได้ของประชากรในพื้นที่ รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงานในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย หากไม่ให้ความสนใจกับการกระจายรายได้ ให้คนในทุกระดับที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ การท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้นมา ก็ไม่มีความหมาย มีหน้าซ้ำยังไปช่วยส่งเสริมช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยให้ห่างยิ่งขึ้น

ฉลาดชายชี้ว่า การท่องเที่ยวที่ดีมีความเหมาะสมและเป็นที่ยั่งยืนมีปัจจัยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. ต้องไม่ทำลายศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ไม่มองศิลปวัฒนธรรมว่าเป็นสินค้าและเอื้ออำนวยต่อการดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น
2. ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่น
3. ผู้มาเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่นเกิดความเข้าใจอันดี เกิดมิตรภาพ มีความสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

นภวรรณ ฐานะกาญจน์ (2542) ได้แบ่งกลุ่มชนิดของผลกระทบ ออกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก คือ

1. ผลกระทบทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic Impact)
3. ผลกระทบทางสังคม (Social Impact)

และได้อธิบายรายละเอียดของผลกระทบจากการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

1. ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อแหล่งน้ำ ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณทางด้านกายภาพชีวภาพและเคมี ซึ่งโดยทั่วไปเกิดจากการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงแหล่งน้ำ

2. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic Impact) ผลกระทบทางบวกของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ ได้แก่ สร้างรายได้ สร้างการจ้างงาน ผลกระทบทางลบของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่าครองชีพสูงขึ้น ราคาสินค้าอุปโภค-บริโภคสูงขึ้น และเป็นการสร้างต้นทุนภายนอกให้เกิดขึ้น เช่น ค่ากำจัดของเสีย ได้แก่ น้ำเสีย ขยะ ค่าดูแลรักษาพื้นที่ การบำรุงรักษาสถานที่อำนวยความสะดวก เป็นต้น

3. ผลกระทบทางสังคม (Social Impact) ผลกระทบทางสังคมที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ได้แก่ คุณภาพชีวิต เอกลักษณ์วัฒนธรรม ความขัดแย้งและต้นทุนด้านสุขภาพ

สำหรับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ คือ การศึกษาเรื่องรายได้ หนี้สิน เงินออม ด้านสังคม คือ การศึกษาความขัดแย้ง ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การศึกษาเรื่องขยะและแนวทางการจัดการ

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมิใช่เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อความรื่นเริงเหมือนในอดีต แต่ได้กลายมาเป็นอุตสาหกรรมที่เรียกว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การประกอบธุรกิจ โดยการนำปัจจัยต่างๆ มาผลิตสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายและพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว แล้วขายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อหวังผลกำไร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงประกอบด้วยธุรกิจหลักอยู่ 3 กลุ่มดังต่อไปนี้คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มธุรกิจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มที่ 2 กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยอ้อม ประกอบด้วยธุรกิจผลิตสินค้าและบริการสนับสนุนการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทยมี 2 ประเภท คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นนักท่องเที่ยวที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดียวกับเจ้าของชุมชนท้องถิ่น ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นนักท่องเที่ยวที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างจากเจ้าของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการสังสรรค์ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม คือ นักท่องเที่ยวกับเจ้าของชุมชนท้องถิ่นเจ้าของประเทศ และเป็นการสังสรรค์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

Moscardo (2008) ได้ศึกษากรณีศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวจากประเทศต่างๆ ได้ระบุถึงผลกระทบในแง่ลบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวม สามารถแยกออกที่ชัดเจนได้ 5 ข้อด้วยกัน คือ

1. การเกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม
2. เกิดการขัดแย้ง
3. ผลกระทบทางวัฒนธรรม
4. ผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน
5. ความคาดหวังที่ว่า การท่องเที่ยวจะนำผลประโยชน์มาสู่ชุมชนนั้นไม่เป็นไปตามความ

คาดหวัง

หากจะมองในรายละเอียดในแต่ละข้อแล้ว ในด้านการทำลายสิ่งแวดล้อมสามารถแยกออกเป็น 5 มุมมองด้วยกัน คือ

1. การทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเมื่อมีการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสาธารณูปโภคด้านการท่องเที่ยว

2. เกิดปัญหามลภาวะและปัญหาขยะ

3. การเสื่อมสลายหรือไม่เพียงพอในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนรวมไปถึงน้ำและอาหาร

4. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

5. ลักษณะที่ไม่เหมาะสมทางสถาปัตยกรรม

ผลกระทบในหัวข้อที่ 2 เรื่องความขัดแย้งที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ซึ่งความขัดแย้งที่ถูกกล่าวถึงมากคือ เรื่องของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกของชุมชน โดยทั่วไปและจะเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนกับกลุ่มที่ต่อต้านการท่องเที่ยว ความขัดแย้งที่เกิดจากกลุ่มอำนาจต่างๆ ในชุมชน

ผลกระทบในหัวข้อที่ 3 คือ เรื่องของการกระทบทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งความต้องการที่จะชมวัฒนธรรมของชุมชนของนักท่องเที่ยวอาจทำให้เกิดการขายหรือแสดงวัฒนธรรมขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ผลกระทบเช่นนี้คือการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นโดยมีอาจควบคุมได้ แต่ในทางตรงกันข้าม บางชุมชนเกิดปัญหาในเรื่องของการที่มีอาจจะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของตนได้ เพื่อสนองความต้องการทางการท่องเที่ยวในด้านของผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของชุมชน สามารถแยกออกมาได้ 3 ประการ คือ

1. การจรรยาบรรณ

2. ค่าครองชีพที่สูงขึ้น

3. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์

จากผลกระทบเป็นตัวอย่างให้เห็นถึงผลในด้านลบที่การพัฒนาการท่องเที่ยวอาจนำมาสู่ชุมชนได้หากการบริหารจัดการเป็นไปอย่างระมัดระวัง

ในการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวในที่นี่จะทำการศึกษาผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบเพื่อจะได้ทราบถึงสภาพผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

1. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ เมื่อชุมชนท้องถิ่นใดมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจทั้งด้านบวกและด้านลบต่อชุมชนท้องถิ่นนั้น ซึ่งพอสรุปได้ถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ ดังตารางที่ 2.1

2. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคม เมื่อชุมชนท้องถิ่นใดมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมทั้งด้านบวกและด้านลบต่อชุมชนท้องถิ่นนั้น ซึ่งพอสรุปได้ถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคม ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.1 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจทางด้านบวก	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจทางด้านลบ
1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น	1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหารายได้ในนอกฤดูกาลท่องเที่ยวแก่ชุมชนท้องถิ่น
2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น	2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพของแรงงานแก่ชุมชนท้องถิ่น
3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์อาชีพและการจ้างงานแก่ชุมชนท้องถิ่น	3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาค่าครองชีพสูงแก่ชุมชนท้องถิ่น
4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลประโยชน์ในการนำรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น	4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศแก่ชุมชนท้องถิ่น
5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการกระจายรายได้สู่ภูมิภาค	5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาแก่งแย่งผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น
6. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มรายได้ต่อหัวของชุมชนท้องถิ่น	6. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาส่วนแบ่งผลประโยชน์อันควรได้ของชุมชนท้องถิ่น
7. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการกระตุ้นการผลิตของชุมชนท้องถิ่น	7. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาค่าใช้จ่ายการจัดการชุมชนท้องถิ่น
8. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยแก้ปัญหาดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ	8. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาราคาที่ดินแก่ชุมชนท้องถิ่น

ตารางที่ 2.2 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนด้านสังคม

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้าน สังคมทางด้านบวก	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น ด้านสังคมทางด้านลบ
1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงแบบแผนประกอบอาชีพของชุมชนท้องถิ่น	1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมของสังคมชุมชนท้องถิ่น
2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์ความเจริญทางสังคมแก่ชุมชนท้องถิ่น	2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาความผูกพันภายในชุมชนท้องถิ่น
3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของชุมชนท้องถิ่น	3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคมของชุมชนท้องถิ่น
4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวของชุมชนท้องถิ่น	4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยอันดีของชุมชน
5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น	5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น
6. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความสามัคคีแก่ชุมชนท้องถิ่น	6. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น
7. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น	7. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้นในชุมชนท้องถิ่น
8. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างการศึกษาแก่ชุมชนท้องถิ่น	8. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

3. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อชุมชนท้องถิ่นใดมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทั้งด้านบวกและด้านลบต่อชุมชนท้องถิ่นซึ่งพอสรุปได้ถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านบวก	ด้านลบ
1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวจะเป็นตัวกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมอันเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว	1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาทรัพยากรน้ำเสื่อมโทรม เนื่องจากกิจกรรมท่องเที่ยวบางกิจกรรมได้ใช้ประโยชน์จากน้ำ ทำให้คุณภาพน้ำได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว
2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม มีการช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพที่ดี	2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรชีวภาพของชุมชน กิจกรรมทางการท่องเที่ยวบางกิจกรรมก่อให้เกิดการรบกวนและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อันส่งผลกระทบต่อพืชและสัตว์ที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น
3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม	3. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในชุมชน เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาในชุมชน ย่อมสร้างปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลให้กับชุมชน
	4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหามลภาวะทางเสียงในชุมชน
	5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาทำลายภูมิทัศน์ การสร้างอาคารก่อให้เกิดความอูจาดตา ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมเร็วขึ้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพร แสงประดับ (2527) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เป็นผลจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านบ่อสร้าง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลจากการท่องเที่ยวทำให้เกิดอาชีพต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น อาชีพด้านบริการ ตลอดจนความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น แต่มิได้ส่งผลกระทบต่อการใช้งานในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ผู้ที่ได้รับประโยชน์ คือผู้ที่เข้าไปประกอบการลงทุนและผู้ย้ายถิ่นเข้าไปเท่านั้น

โครงการสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม (2539) ได้ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคม และวัฒนธรรม กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าอิทธิพลของการท่องเที่ยวที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมแบ่งได้เป็น 3 ระดับคือ

1. อิทธิพลการท่องเที่ยวที่มีผลโดยตรงต่อสังคมและวัฒนธรรมในด้านการสร้างงาน อาชีพ รายได้ และการเปลี่ยนแปลงทางประเพณี
2. อิทธิพลการท่องเที่ยวที่มีผลต่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในฐานะเป็นปัจจัยร่วมกับอิทธิพลอื่น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ ความสัมพันธ์ทางสังคม มลภาวะ การย้ายถิ่น โสเภณี อาชญากรรม การใช้ภาษาพื้นเมือง กิจกรรมทางศาสนา การแต่งกาย การรับประทานอาหารและค่านิยม
3. อิทธิพลของการท่องเที่ยวเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว หรือเพิ่มมากขึ้นเช่น โสเภณี อาชญากรรม ศิลปะการใช้ภาษา และค่านิยม

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ทางสังคม การใช้เวลาว่าง รูปแบบของครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และประเพณี พบว่า การท่องเที่ยวไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลง แต่มีอิทธิพลในลักษณะปัจจัยร่วมทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นกับทุกสังคมและเป็นไปตลอดเวลาที่สังคมนั้นมีการติดต่อกับสังคมภายนอก การคมนาคม การรับข่าวสารที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว มีส่วนในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยม การปรับตัวสู่ความทันสมัยมากกว่าจะเป็นการรับอิทธิพลจากนักท่องเที่ยว

บานเย็น ชาญชนะวัฒน์ (2544) ในเรื่องของผลกระทบด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนชาวไทยใหญ่ รวมถึงปัญหาอุปสรรคจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอบางมะฝ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยประเด็นที่เกิดขึ้นต่อสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน พบว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดการขยายตัวของสังคมอย่างรวดเร็ว มีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนหลายเชื้อชาติ เพื่อประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดกลุ่มใหม่ทางสังคม นอกจากนั้นยังนำไปสู่ความเคยชินของพฤติกรรมและค่านิยมบางอย่างของนักท่องเที่ยวที่ชาวบ้านเคยถือว่าขัดต่อความเชื่อและประเพณีดั้งเดิม จนกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลให้ผู้นอนคลายบรรทัดฐานและกฎระเบียบทางวัฒนธรรมและยอมรับปรับตัว เข้ากับวัฒนธรรมสากลมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของชุมชน นอกจากนั้นยังได้วิเคราะห์ถึงสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากมีธุรกิจการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เคยออกไปหางานทำนอกหมู่บ้านกลับเข้ามาสู่ครอบครัวมากขึ้น จึงมีแนวโน้มทำให้ขนาดครอบครัวเล็กและจะเป็นครอบครัวเดี่ยว ที่มีลักษณะปัจเจกเพิ่มมากขึ้น

อภิญา จิตต์วงศ์นันท์ (2546) ซึ่งได้ศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวในประเด็นวิถีชีวิตของชุมชนลำน้าว้า จังหวัดน่าน โดยพิจารณาวิถีการดำเนินชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในแง่สังคม ผู้ศึกษาได้มุ่งศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมกิจกรรมทางสังคมปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เกิดการรวมกลุ่มเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ โดยร้อยละของชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวนลดลง และเกิดความเลื่อมล้ำทางสังคม จากการแย่งชิงการใช้ทรัพยากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ต่างจากปัญหาเรื่องยาเสพติดที่มีความรุนแรงลดลง ด้านวัฒนธรรม ได้มุ่งศึกษาวัฒนธรรมในการบริโภค การดำเนินชีวิต การสูญเสียทางวัฒนธรรมหรือการรับวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งพบว่าเริ่มพึ่งพาระบบตลาดมากขึ้น ทั้งด้านอาหารการกินและการแต่งกาย ส่วนวัฒนธรรมการพูดยังคงใช้ภาษาพื้นเมืองในการสื่อสารเป็นอย่างดี เช่นเดียวกับประเพณีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมาให้บริการนักท่องเที่ยว การศึกษาในด้านสังคมสรุปว่ามีข้อดี คือ ช่วยให้ประชาชนเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ช่วยให้มีการรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ส่วนข้อเสียมักเกิดในเชิงศีลธรรม เนื่องจากมีความแตกต่างของวัฒนธรรมของชาวบ้านและนักท่องเที่ยว ที่สามารถนำไปสู่ปัญหาสังคม

มณีวรรณ ผิวนิม และ ปราบธนา จันทร์พันธ์ (2547) ทำการศึกษาเรื่องพัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ โดยทำการศึกษาในพื้นที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกและตลาดน้ำตลิ่งชัน ผลการศึกษาพบว่าการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวกนั้น การท่องเที่ยวไม่มีผลทำให้ตลาดน้ำของชุมชนหมดไปโดยตรง แต่กลับเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ยังคงมีตลาดน้ำอยู่ แต่คงอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิมคือมีการเปลี่ยนแปลงไปจากการค้าในรูปแบบของชุมชนเป็นการค้าเชิงพาณิชย์ทำให้มองว่าตลาดน้ำแบบดั้งเดิมได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นตลาดน้ำที่มีการจัดทำขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ ในขณะที่ตลาดน้ำตลิ่งชัน ยังคงมีความเป็นตลาดน้ำแบบดั้งเดิม ผลจากการท่องเที่ยวตลาดน้ำตลิ่งชันทำให้เกิดผลดีในหลายๆด้าน เช่น การสร้างอาชีพ ฯลฯ แต่ในอนาคตถ้าไม่มีการวางแผนการจัดการที่ดีอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวก คือ มุ่งเน้นในเชิงธุรกิจด้านท่องเที่ยวเป็นจุดประสงค์หลัก ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของสังคมจางหายไป

โต้วตรี ณ ถลาง และคณะ (2547) ทำการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อระบบนิเวศวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม โดย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบนิเวศ วิถีทำมาหากินและลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสงคราม ศึกษารูปแบบกิจกรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และศึกษาปัญหาตลอดจนผลกระทบสืบเนื่องที่อาจเป็นอันตรายต่อวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่จากการพัฒนาการท่องเที่ยวและ/หรือเพื่อการวางแผนของประชาคมชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามแห่งในจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง ชุมชนเขายี่สาร และบริเวณตลาดน้ำท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่าชุมชนแต่ละแห่งของพื้นที่ศึกษามีการปรับตัวเพื่อตอบรับกับกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอดจากอดีตยังคงปรากฏในระดับหนึ่งและถูกนำมาผสมผสานเข้ากับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน กระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกนำมาเป็นจุดยืนของการสนับสนุนการท่องเที่ยว ทั้งนี้แม้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวยังคงอาศัยฐานคิดเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน หากแต่ไม่ปรากฏวิถีคิดดังกล่าวที่เป็นรูปธรรมมากนัก การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าวัฒนธรรม วิถีชีวิตตลอดจนลักษณะวิถีคิดของชุมชนท้องถิ่นก็มีแนวโน้มเป็นแบบเมืองและตอบสนองต่อสนิยมและการบริโภคของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

วีระวัฒน์ ตาละนาค (2548) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาสหกรณ์ไฟฟ้าโครงการหลวงแม่กำปอง จำกัด พบว่า ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้านสังคมและเศรษฐกิจเปรียบเทียบระหว่างชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกับชาวบ้านที่ไม่เป็นสมาชิก พบว่าทางด้านเศรษฐกิจมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการที่มีนักท่องเที่ยวมาพักอาศัยแบบโฮมสเตย์ ในด้านสังคมไม่มีความแตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ทำให้ชาวบ้านทั้งสองกลุ่มเกิดแนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงสาธารณูปโภค เช่น ถนน เกิดความสามัคคีภายในชุมชน ทั้งหมดเป็นผลกระทบในด้านบวก แต่ในด้านลบก็เกิดปัญหาตามมาเช่นกัน เมื่อธุรกิจเติบโตทำให้ราคาที่ดินมีมูลค่าสูง นายทุนได้ซื้อที่ดินมาทำบ้านพักตากอากาศและรีสอร์ท ทำให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมตามมา

อารีรัตน์ ภาคพิชเจริญ (2548) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนกรณีศึกษา หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าขีดความสามารถในการรองรับทางโฮมสเตย์นั้นสูงกว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเรือมาก วิธีที่จะช่วยแก้ปัญหา คือ การหาวิธีการขนส่งที่ไม่ใช่เรือ เช่น รถยนต์ ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่ง คือ การเพิ่มขีดความสามารถให้เรือโดยสาร รวมไปถึงการจัดการในการให้บริการที่ดีขึ้น เช่น การฝึกอบรมให้กับผู้ให้บริการ

บุษบา สิทธิการและคณะ (2549) การศึกษาเรื่องการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย จากการวิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ทั้งด้านบวกและด้านลบในพื้นที่ท่องเที่ยว ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมชุมชน โดยผลกระทบด้านบวก ได้แก่ ผลกระทบด้านรายได้และอาชีพ เนื่องจากในภาพรวมการท่องเที่ยวจะมีผลทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวและการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะด้านบริการทางการท่องเที่ยวและผลกระทบจากการพัฒนาสาธารณูปโภค ส่วนผลกระทบด้านลบ ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มักเปลี่ยนแปลงไปจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันภายในชุมชนเป็นการเอาตัวรอดและเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ซึ่งได้มาเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ก่อให้เกิดลักษณะของสังคมที่ไร้ระเบียบ นอกจากนี้ยังเกิดการกระจายรายได้ที่กระจุกตัวเฉพาะผู้มีอำนาจทางการเงินและมีอิทธิพลทำให้ชาวบ้านมีส่วนแบ่งที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบการตลาดนี้ การเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยว จึงส่งผลกระทบในด้านลบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นตามพัฒนาการทางสังคม ที่เกิด

จากการเรียนรู้วัฒนธรรมต่างกัน จากการพัฒนาความเจริญและการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอก
ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จึงถือเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ดังกล่าว ที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของชุมชนจากสังคมภายนอก จึงไม่สามารถสรุปได้ว่าผลกระทบที่
เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เพียงอย่างเดียว

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

ชุมชนอัมพวา ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านพื้นที่ทางด้านทิศตะวันตก และมีคลองอัมพวา ซึ่งแยกจากแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านกลางพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้ยังมีคลองต่างๆ อีกหลายสายที่ไหลผ่านบริเวณพื้นที่ชุมชน เช่น คลองอัมพวา คลองผีหลอก คลองลัดดาโชติ ฯลฯ จากการที่มีโครงข่ายคลองอยู่ทั่วไปภายในพื้นที่ชุมชน ส่งผลให้เกิดความสะดวกสบายทางการคมนาคมทางน้ำ และการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก พื้นที่ส่วนใหญ่ภายในชุมชน จึงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลหนุน ส่งผลให้ชุมชนอัมพวาได้ชื่อว่าเป็นเมือง 3 น้ำ คือ มีทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม (เทศบาลตำบลอัมพวา)

เทศบาลตำบลอัมพวา หรือ “ชุมชนอัมพวา” ตั้งอยู่ในพื้นที่ตอนกลางของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีเนื้อที่ประมาณ 2.5 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 71 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดสมุทรสงครามประมาณ 6 กิโลเมตร

เทศบาลตำบลอัมพวา มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับอำเภอบางช้างและติดกับอำเภออัมพวา
ทิศตะวันออก	ติดกับตำบลบ้านปรกและอำเภอเมืองสมุทรสงคราม
ทิศใต้	ติดกับตำบลบางขันแตกและอำเภออัมพวา
ทิศตะวันตก	ติดกับตำบลสวนหลวงและอำเภออัมพวา

ปัจจุบันเขตเทศบาลตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบไปด้วย 10 ชุมชน ได้แก่

1. ชุมชนตลาดอัมพวา
2. ชุมชนวัดอัมพวัน
3. ชุมชนโรงเจ
4. ชุมชนคลองอัมพวา
5. ชุมชนประชาอุทิศ
6. ชุมชนบ้านหัวแหลม
7. ชุมชนบางจาก
8. ชุมชนริมเขื่อน
9. ชุมชนบางกะพ้อม 1
10. ชุมชนบางกะพ้อม 2

ประชากรส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลอัมพวายังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต รองลงมาเป็นการประกอบอาชีพพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม รับราชการ ฯลฯ ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และรายได้ประชากรเป็นไปตามลักษณะของการประกอบอาชีพ

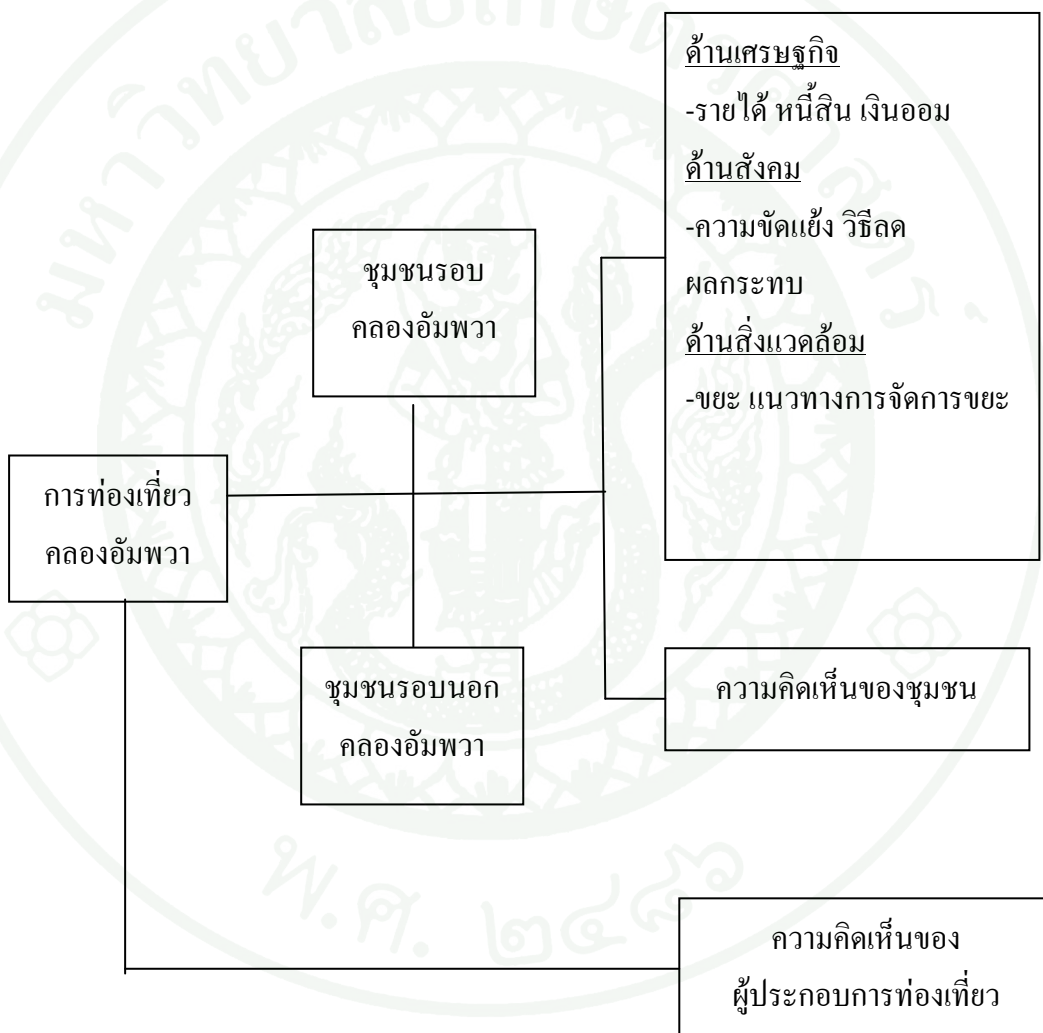
สำหรับการแบ่งกลุ่มประชากรผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามพื้นที่ของชุมชนที่อยู่รอบคลองอัมพวาและนอกคลองอัมพวา ดังนี้

ตารางที่ 2.4 ชุมชนบริเวณคลองอัมพวา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

กลุ่มรอบคลองอัมพวา	กลุ่มนอกคลองอัมพวา
ประกอบด้วย 4 ชุมชน คือ	ประกอบด้วย 6 ชุมชน คือ
1. ชุมชนตลาดอัมพวา	1. ชุมชนโรงเจ
2. ชุมชนวัดอัมพวัน	2. ชุมชนบ้านหัวแหลม
3. ชุมชนคลองอัมพวา	3. ชุมชนบางจาก
4. ชุมชนประชาอุทิศ	4. ชุมชนริมเขื่อน
	5. ชุมชนบางกะพ้อม 1
	6. ชุมชนบางกะพ้อม 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน ผู้วิจัยแบ่งชุมชนที่ได้รับผลกระทบออกเป็น 2 กลุ่ม ตามที่ตั้งของชุมชน คือ ชุมชนที่อยู่รอบคลองอัมพวา และชุมชนที่อยู่รอบนอกคลองอัมพวา โดย ทำการศึกษาผลกระทบ 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนบริเวณคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวและผลกระทบรวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นการศึกษาที่ยึดความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนเป็นหลัก ดังนั้นในการวิจัยจำเป็นต้องทำให้ชาวบ้านให้ข้อมูลที่แท้จริง ประกอบกับการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด ซึ่งจะสามารถใช้ข้อมูลที่ได้มาอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมโดยวิธีการสำรวจภาคสนาม (Survey Based Technique) ด้วยเครื่องมือที่สร้างขึ้น ซึ่งได้แก่แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 ตัวอย่าง สำหรับการสำรวจพื้นที่ภาคสนามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ทำการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้สนทนา สอบถามและทำการสัมภาษณ์ จากชาวบ้านเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire)

ส่วนที่ 3 ศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากตัวแทนชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลอัมพวา ประกอบกับการสังเกตภายในชุมชนและได้อาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลเพื่อใช้สนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้ให้มีความ (สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่ แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา ซึ่งได้รวบรวมกันมาได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น สำนักหอสมุด ม.เกษตรศาสตร์ เทศบาลตำบลอัมพวา รวมถึงเอกสารประกอบการเรียน วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง รายงานการวิจัย บทความที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆ ได้จัดทำไว้ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

การกำหนดตัวอย่างในการศึกษานั้น ใช้ข้อมูลจำนวนประชากรของเทศบาลตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งพบว่าเทศบาลตำบลอัมพวา ประกอบด้วย 10 ชุมชน มีจำนวน 1,079 ครัวเรือน ดังนั้นการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณ ประชากรที่มีขนาดหลักพัน ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10-15 , ยุทธ ไกยวรรณ) 2544 ซึ่งจำนวนครัวเรือนทั้งหมด (1,079 ครัวเรือน ใช้การสุ่มขนาดตัวอย่างร้อยละ 15 ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น คือ $1079 * 15 / 100 = 162$ ตัวอย่าง

ดังนั้นจำนวนตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ 162 ตัวอย่าง สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิของงานวิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มรอบคลองอัมพวาและกลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา โดยใช้วิธีการและแบ่งจำนวนตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Non-probability) ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากร โดยใช้พื้นที่บริเวณรอบคลองอัมพวาเป็นเกณฑ์การแบ่ง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อาศัยอยู่บริเวณรอบคลองอัมพวา มีจำนวน 4 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนวัดอัมพวัน ชุมชนตลาด อัมพวา ชุมชนคลองอัมพวา และชุมชนประจักษ์ สำหรับกลุ่มที่อาศัยอยู่นอกคลองอัมพวา มีจำนวน 6 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนริมเขื่อน ชุมชนบางจาก ชุมชนบ้านหัวแหลม ชุมชนโรงเจ ชุมชนบางกะพ้อม 1 และชุมชนบางกะพ้อม 2

2. การกำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มรอบคลองอัมพวา จำนวน 4 ชุมชน ซึ่งมีทั้งหมด 431 ครัวเรือน ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น คือ 65 ตัวอย่าง ($431 \times 15/100$) แบ่งออกเป็น ชุมชนวัดอัมพวัน จำนวน 11 ตัวอย่าง ชุมชนตลาดอัมพวา จำนวน 16 ตัวอย่าง ชุมชนคลองอัมพวา จำนวน 17 ตัวอย่าง ชุมชนประชาอุทิศ จำนวน 11 ตัวอย่าง สำหรับกลุ่มรอบนอกคลอง อัมพวา จำนวน 6 ชุมชน มีทั้งหมด 648 ครัวเรือน ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น คือ 97 ตัวอย่าง ($648 \times 15/100$) แบ่งออกเป็น ชุมชนริมเขื่อน จำนวน 11 ตัวอย่าง ชุมชนบางจาก จำนวน 15 ตัวอย่าง ชุมชนโรงเจ จำนวน 15 ตัวอย่าง ชุมชนบ้านหัวแหลม จำนวน 17 ตัวอย่าง ชุมชนบางกะพ้อม 1 จำนวน 23 ตัวอย่าง ชุมชนบางกะพ้อม 2 จำนวน 16 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งทำแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์รายบุคคล ตามแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีโครงสร้างของแบบสอบถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 3 ความความคิดเห็นด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านสังคม

ส่วนที่ 5 ความความคิดเห็นด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคม

ส่วนที่ 6 ข้อมูลผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 7 ความความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 8 ข้อมูลและความความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยว

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ แล้วนำไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไข และให้คำปรึกษา เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ดังกล่าวตรงกับเนื้อหามากขึ้น จึงนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยวและไม่ได้ประกอบธุรกิจในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา จำนวน 30 ตัวอย่างตามที่บัญญัติ (2545) เสนอว่า การใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณค่าพารามิเตอร์และการทดสอบสมมติฐานในทางปฏิบัติ ถ้ายึดทฤษฎีแนวนอนเข้ามาสู่ส่วนกลาง คือกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร การกระจายของตัวอย่างจะเป็นแบบโค้งปกติกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดตั้งแต่ 30 ตัวอย่างขึ้นไปจึงจะถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่เพราะเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนตั้งแต่ 30 ตัวอย่างขึ้นไป การกระจายของค่าสถิติตัวอย่างจะมีค่าใกล้เคียงกับการกระจายแบบโค้งปกติ จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุง แก้ไข ขอบการเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการทางสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติอย่างง่าย เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ แสดงผลในรูปแบบตารางและการพรรณนาเพื่ออธิบายผลข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งผลกระทบในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น
2. การวิเคราะห์เพื่อหาความคิดเห็นของผลกระทบที่เกิดขึ้นภายในชุมชนใช้การวัดค่าตัวแปรโดยกำหนดค่าคะแนนตามลักษณะของตัวเลือกในแบบสัมภาษณ์ 3 ตัวเลือกดังนี้

2.1 คำถามในเชิงบวก

ผู้แสดงความคิดเห็นว่าใช่	ได้คะแนน 1 คะแนน
ผู้ไม่แสดงความคิดเห็น	ได้คะแนน 0 คะแนน
ผู้แสดงความคิดเห็นว่าไม่ใช่	ได้คะแนน -1 คะแนน

2.2 คำถามในเชิงลบ

ผู้แสดงความคิดเห็นว่าใช่	ได้คะแนน -1 คะแนน
ผู้ไม่แสดงความคิดเห็น	ได้คะแนน 0 คะแนน
ผู้แสดงความคิดเห็นว่าไม่ใช่	ได้คะแนน 1 คะแนน

หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้มารวบรวมแล้วหาค่าร้อยละโดยกำหนดให้

มากกว่าหรือเท่ากับ ร้อยละ 75	คือ เกิดผลกระทบด้านบวก
อยู่ระหว่างร้อยละ 26-74	คือ เกิดผลกระทบไม่ชัดเจน
น้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 25	คือ เกิดผลกระทบด้านลบ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

บทนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาและผลกระทบต่อชุมชนที่อาศัยอยู่รอบคลองอัมพวาและชุมชนที่อยู่รอบนอกคลองอัมพวา ซึ่งผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 กิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาและความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา

ส่วนที่ 2 ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชุมชนที่อยู่รอบคลองอัมพวาและชุมชนที่อยู่รอบนอกคลองอัมพวาและการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับผลกระทบทางเศรษฐกิจของชุมชน

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของชุมชนต่อผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 1 กิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาและความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา

ชุมชนอัมพวา นอกจากจะมีความโดดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าแล้ว ยังมีวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสถาปัตยกรรม

วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของชุมชนอัมพวาสามารถจำแนกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับแม่น้ำลำคลอง

สภาพด้านนิเวศวิทยาของชุมชนอัมพวา ประกอบด้วยคลองน้อยใหญ่ที่เป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำแม่กลองหลายสาย แต่ละสายเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ริมน้ำและพื้นที่ใกล้เคียง เพราะประชาชนใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคและการสัญจร นอกจากนี้ยังสามารถพบกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำลำคลอง เช่น การเล่นน้ำตามลำคลองอย่างสม่ำเสมอ วิถีชีวิตของประชาชนริมน้ำที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์ของชุมชนอัมพวา

- การใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง

ในอดีตการเดินทางของชาวอัมพวา มีการติดต่อภายในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียงโดยใช้เส้นทางน้ำเป็นหลัก เนื่องจากมีแม่น้ำลำคลองเชื่อมโยงได้ทั่วถึงการใช้เรือในการขนส่งและการสัญจร จึงเป็นที่นิยม แม้ว่าในปัจจุบันการสัญจรทางน้ำได้ลดบทบาทลง แต่ก็ยังพบเห็น เช่น การค้าขายในตลาดน้ำ การตกกุ้ง ตลอดจนการล่องเรือชมหิ่งห้อย และใช้ในการนำเที่ยวกิจกรรมทางน้ำ

- การตัดกบตริมคลอง

ตอนย่ำรุ่งของทุกวัน พระภิกษุจากทั้งวัดอัมพวันเจติยาราม และวัดพระยาญาติ จะออกเดินทางบิณฑบาตเพื่อให้พุทธศาสนิกชนในชุมชน ได้ตัดกบตริม ซึ่งนอกจากเป็นการทำบุญเพื่อความ เป็นสิริมงคลแล้ว ยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาอีกด้วย

2. วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจชุมชน

- การประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ ที่ก่อให้เกิดลักษณะทางธรณีวิทยาที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน และน้ำ อันเหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้น การประกอบอาชีพของชุมชนส่วนใหญ่ จึงนิยมทำสวนมะพร้าวสวนลิ้นจี่ และสวนส้ม ไอ้กันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่เป็นส้มโอที่มีรสชาติอร่อยและออกผลผลิตตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในฤดูร้อนนิยมปลูกกันมากในอำเภออัมพวาและอำเภอบางคนที นอกจากนี้ชุมชนอัมพวามีการปลูกสวนมะพร้าว

ที่มีอยู่จะจัดกระจายทั่วไปโดยรอบพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่นิยมปลูกสลับไปกับผลไม้ชนิดอื่นๆ ผลผลิตที่ได้จากการทำสวนมะพร้าว ส่วนใหญ่เป็นไปในรูปแบบของการบริโภคและการค้าขาย การนำผลผลิตจากมะพร้าวมาแปรรูปเป็นน้ำตาลมะพร้าว ที่มีความแตกต่างกับน้ำตาลโตนดตรงที่มีความหวานมันและเข้มข้นกว่า และยังคงถึงวิถีชีวิตของชุมชนอัมพวาได้อย่างดี เช่น เตาตาล คุณสุณีย์ กลิ่นสุคนธ์ หรือป้าแก้ว เป็นสถานที่ผลิตน้ำตาลมะพร้าวด้วยวิธีการดั้งเดิมของอัมพวาจัดให้นักท่องเที่ยวได้ชมสาธิตการทำน้ำตาลมะพร้าว โดยนักท่องเที่ยวสามารถแวะชม ชิม และเลือกซื้อน้ำตาลมะพร้าวเป็นของฝากได้ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัส ทั้งรูป รส และกลิ่นของการทำน้ำตาล จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

- ตลาดน้ำยามเย็น

ตลาดน้ำยามเย็นเป็น โครงการของเทศบาลตำบลอัมพวา ที่จัดให้เป็นประจำช่วงเวลาเย็นทุกวันศุกร์ถึงวันอาทิตย์ บริเวณปากคลองอัมพวา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนอัมพวา โดยชาวบ้านจะพายเรือเพื่อนำของมาขาย ประกอบไปด้วยอาหารคาวและอาหารหวานมากมาย เช่น กุ้งเผา ปลาหมึกเผา กวยจั๊บ หอยทอด ก๋วยเตี๋ยว ผัดไทย เป็นต้น รวมถึงผลผลิตที่ได้จากสวนในชุมชนอัมพวาและชุมชนใกล้เคียง เช่น กั้วย ส้มโอ มะพร้าว พืชผักสวนครัว เป็นต้น นอกจากนี้พื้นที่ริมคลองบริเวณตลาดน้ำ ยังจัดเป็นถนนคนเดิน โดยมีร้านจำหน่ายอาหาร และขนนไทยในวรรณคดี รวมถึงร้านจำหน่ายของที่ระลึกต่างๆมากมาย ช่วงเวลาที่จัดตลาดน้ำอยู่ระหว่าง 16.00 - 21.00 น.

3. ศิลปหัตถกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากอาชีพการเกษตรกรรมและการค้าขายที่เป็นอาชีพหลักของคนในชุมชนอัมพวาแล้ว ภายในชุมชนยังมีการรวมกลุ่ม เพื่อผลิตงานศิลปหัตถกรรมที่ได้จากการประดิษฐ์คิดค้น หรือแปรรูปจากสิ่งของที่มีอยู่ภายในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าของชุมชน ดังนี้

- เครื่องเบญจรงค์

อัมพวาเป็นดินแดนบ้านเกิดของพระพุทธรูปหินล้านภาค ซึ่งในสมัยของพระองค์นั้นศิลปไทยด้านต่างๆ เจริญรุ่งเรืองมาก โดยสมเด็จพระศรีสุริเยนทราธิบดีพระบรมราชินี ทรงกำกับห้องเครื่องฝ่ายในได้ทรงสั่งเครื่องชามเบญจรงค์ และเครื่องถ้วยลายน้ำทอง ลายเทพพนมและลายประดิษฐ์ใหม่ เช่น ลายดอกกุหลาบ ลายดอกเบญจมาศ และลายดอกไม้เข้ามาในพระราชสำนัก และมีการใช้เรื่อยมาจนถึงรัชกาลที่ 5 โดยเป็นเครื่องใช้สำหรับราชสำนักเท่านั้น ไม่ใช่สำหรับสามัญชนทั่วไป แต่ในปัจจุบัน สามัญชนทั่วไปสามารถซื้อเครื่องเบญจรงค์มาใช้สอยหรือเก็บไว้แสดงเป็นของสะสมส่วนตัวได้ ทั้งนี้ในปัจจุบันมีการรื้อฟื้น และพัฒนาการเขียนลวดลายขึ้นมาอีกครั้ง ซึ่งมีการเขียนลายเบญจรงค์ที่เป็นลายโบราณและลายประยุกต์ ที่คิดค้นขึ้นมาใหม่

- การแปรรูปผลไม้กลุ่มแม่บ้านชุมชนโรงเจ

ตั้งอยู่บริเวณท้ายซอยมังกร เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนโรงเจ โดยกลุ่มแม่บ้านชุมชนโรงเจจะนำผลไม้ต่างๆ มาแปรรูปเป็นผลไม้กวน ในช่วงที่ผลไม้ล้นตลาด และราคาตกต่ำออกมาจำหน่ายในพื้นที่ชุมชน

กิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภออัมพวา

กล่าวได้ว่าชุมชนอัมพวามีความโดดเด่นทั้งในด้านการดำรงชีพ ศิลปวัฒนธรรม ทำให้เป็นแรงดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวที่จะมาเยี่ยมชมอัมพวา จำนวนนักท่องเที่ยวซึ่งเข้ามาเที่ยวชมในเทศบาลตำบลอัมพวา ปี 2552 มีจำนวนทั้งหมด 539,262 คน (ททท.) สามารถจำแนกนักท่องเที่ยวออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่พักค้างและกลุ่มไม่พักค้าง อย่างไรก็ตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักค้างกับไม่พักค้าง ไม่ได้มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ

ดังนั้นผู้ศึกษาได้สอบถามและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่า จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดสามารถประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักค้างได้ว่า มีจำนวนประมาณร้อยละ 20 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด (ศรีประภาส ศรีธวัช, เทศบาลอัมพวา) สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวมีดังนี้

ตลาดน้ำยามเย็น

เป็นตลาดริมคลอง ตั้งอยู่ใกล้วัดอัมพวันเจติยาราม ทุกวันศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ ในช่วงเวลาเย็นตั้งแต่ช่วงเวลา 15.00 - 20.00 น. ในคลองอัมพวาจะมีพ่อค้าแม่ค้าขายเรือขายอาหารและเครื่องดื่ม เช่น หอยทอด ก๋วยเตี๋ยว กาแฟ โอเลี้ยง ขนมหวานต่างๆ และมีรถเข็นขายของตามทางเดินบนบกด้วย บรรยากาศสบายๆ มีเพลงฟัง จากเสียงตามสายของชาวชุมชน ประชาชนสามารถเดินเที่ยวชมตลาดหาซื้ออาหารรับประทาน และสามารถเช่าเรือล่องชมทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ตลอดสองฝั่งแม่น้ำจะเห็นบ้านเรือนผู้คน และเรือนปั้นหย่าซึ่งหาดูยากในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีวัดต่างๆ ที่ตั้งอยู่ริมน้ำ เช่น วัดอัมพวัน วัดบางแคใหญ่ วัดบางแคน้อย วัดกุฎีทอง หรือจะนั่งเรือเข้าไปในลำคลองเล็กๆ ผ่านสวนมะพร้าว สวนลิ้นจี่ บรรยากาศร่มรื่นและเป็นเส้นทางที่ยังไม่ค่อยมีผู้คนเข้าไปท่องเที่ยวมากก็น่าสนใจไปอีกแบบ

อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (ร.2)

โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อเป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณที่ได้พระราชทานศิลปวัฒนธรรมอันไว้เป็นมรดกแก่ชาติ จนได้รับยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) บริเวณที่ก่อสร้างอุทยานพระบรมราชานุสรณ์นี้ พระราชสมุทร์เมธี เจ้าอาวาสวัดอัมพวันเจติยาราม เป็นผู้ริเริ่มก่อสร้าง ถวาย มีพื้นที่ประมาณ 11 ไร่ พื้นที่บริเวณนี้มีความสำคัญเพราะเป็นสถานที่พระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ภายในอุทยานพระบรมราชานุสรณ์ มีสิ่งที่น่าสนใจได้แก่

พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ลักษณะเป็นอาคารทรงไทย แบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ เช่น หอกลาง ภายในประดิษฐานพระบรมรูปรัชกาลที่ 2 และจัดแสดงศิลปโบราณวัตถุสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เช่น เครื่องเบญจรงค์ เครื่องถ้วย หัว โขน นอกจากนี้ยังมีโรงละครกลางแจ้งและสวนพฤกษชาติเป็นสวนพันธุ์ไม้ในวรรณคดีนานาชนิดและมีร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง จำหน่ายพันธุ์ไม้ อุทยาน ร.2 เป็นสถานที่ที่มีความร่มรื่น เหมาะสำหรับเข้าไปเยี่ยมชมบรรยากาศแบบไทยที่ยังคงอนุรักษ์เอาไว้

โครงการอัมพวา ชัยพัฒนานุรักษ์

ตั้งอยู่ที่ตำบลอัมพวา ใกล้ตลาดน้ำอัมพวา เป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนานำที่ดินที่คุณประสงค์ นาคะวะรังค์ ชาวอัมพวา ได้น้อมเกล้าฯ ถวาย มาดำเนินการพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอัมพวา เพื่อสืบสานภูมิปัญญาชาวบ้านและอนุรักษ์วิถีการดำเนินชีวิตของชาวอัมพวา และด้วยที่ "ชุมชนอัมพวา" เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชาติไทย ซึ่งอนุชนรุ่นหลังสามารถหวนรำลึกและมองเห็นภาพอดีตอันรุ่งเรืองถึงความ เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรม และประเพณีที่งดงาม ที่สะท้อนความเป็นไทยได้อย่างน่าภาคภูมิใจ

ล่องเรือชมหิ่งห้อย

การล่องเรือชมหิ่งห้อยยามค่ำคืนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่นักท่องเที่ยวที่มาพักมาเที่ยวสมุทรสงครามมักไม่พลาดที่จะไปชม โดยปกติแล้วหิ่งห้อยจะมีมากโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ควรเลือกชมในช่วงเวลาที่เป็นข้างแรมหรือคืนเดือนมืด เพราะเห็นแสงของหิ่งห้อยได้ชัดเจนกว่าเวลาข้างขึ้น นอกจากนี้ควรเลือกช่วงเวลาที่น้ำขึ้นมากเนื่องจากจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้ทะเลน้ำจะขึ้น-ลงอยู่ตลอดเวลา ในช่วงน้ำขึ้นเรือสามารถเข้าไปใกล้กับต้นลำพูซึ่งหิ่งห้อยเกาะอยู่ ทำให้สามารถเห็นแสงของหิ่งห้อยได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สำหรับข้อปฏิบัติในการชมหิ่งห้อย คือ ไม่ควรส่งเสียงดัง และไม่จับหรือทำสิ่งใดที่รบกวนหิ่งห้อยโดยเด็ดขาด เพื่อให้ธรรมชาติถูกรบกวนน้อยที่สุดและมีหิ่งห้อยให้ชมไปนานๆ

วิถีชีวิตชุมชนริมคลองอัมพวา

สัมผัสวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ของชุมชนริมคลอง แผลงไปด้วยกลิ่นไอแห่งวัฒนธรรมของความเป็นไทยเริ่มจากบรรยากาศสดชื่นยามเช้า ได้พบพระภิกษุพายเรือบิณฑบาตยามเช้า ชาวบ้านริมคลองกำลังตักบาตรเป็นวิถีชีวิตยามเช้าอันเรียบง่าย และแผลงไปด้วยความศรัทธาแห่งพระพุทธศาสนา รวมถึงการเที่ยวชมวิถีชีวิตชาวสวน ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปชมวิถีชีวิตที่ทำสวนเป็นอาชีพ ได้ชิมผลไม้ที่มีชื่อเสียงของชาวอัมพวา เช่น ลิ้นจี่ ส้มโอ มะพร้าว รวมไปถึงการทำน้ำตาลมะพร้าวจากเตาตาล อีกกิจกรรมที่น่าสนใจก็คือ การนั่งเรือชมวิถีชีวิตของคนริมคลองที่มีวิถี

ชีวิตที่เรียบง่าย และถือได้ว่าเป็นการพักผ่อนที่ผ่อนคลายสำหรับนักท่องเที่ยวจากธรรมชาติสองฝั่งคลองของอัมพวา

กิจกรรมไหว้พระ 9 วัด ดังนี้

วัดศรัทธาธรรม หรือ วัดมอญ เป็นวัดที่มีพระอุโบสถเป็นจุดเด่นสร้างโดยพระครูสมุทรวิสุทธิวงศ์ (อดีตเจ้าอาวาส) เมื่อ พ.ศ. 2535 พระอุโบสถทำด้วยไม้สักทองผนังฝังมุกทั้งด้านในและด้านนอก ลวดลายมีความละเอียดงดงามมาก แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติและรามเกียรติ์ภายในประดิษฐานหลวงพ่อบ้านแหลม หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด หลวงพ่อพุทธโสธร เป็นที่สักการะของชาวสมุทรสงครามและจังหวัดใกล้เคียง

วัดบางกุ้ง เป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา เคยเป็นที่ตั้งค่ายรบโบราณที่มีความสำคัญ ตามประวัติศาสตร์กล่าวว่าในสมัยพระเจ้าเอกทัศทรงให้กองทัพเรือมาตั้งค่ายกำแพงล้อมที่วัดบางกุ้งแห่งนี้ เพื่อรบกับทัพข้าศึก เรียกว่า "ค่ายบางกุ้ง" “จนภายหลังจากที่กรุงศรีอยุธยาได้แตกแล้ว พระเจ้าตากสินทรงโปรดให้ฟื้นค่ายบางกุ้งแห่งนี้อีกครั้ง โดยให้ตั้งกองทหารชาวจีนมารักษาค่ายไว้ และใช้เป็นที่พักทัพพม่า โดยทรงยกกองทัพเสริมมาช่วยตีข้าศึกจนแตกพ่ายไปในสงครามครั้งแรกกับพม่า นับแต่สถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี ซึ่งได้สร้างขวัญและกำลังใจให้กับเหล่าทหารไทยได้อย่างมาก

วัดบางแคน้อย เดิมอุโบสถของวัดสร้างบนแพไม้ไผ่ผูกไว้กับต้นโพธิ์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ปัจจุบันวัดนี้ได้รับการบูรณะอย่างดี สิ่งที่น่าสนใจภายในวัด ได้แก่ ผนังภายในพระอุโบสถทำจากไม้สักแกะสลักเป็นเรื่องราวในพุทธประวัติ การประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ และเรื่องพระเจ้าสิบชาติ ลวดลายสวยงามชัดเจน โดยฝีมือช่างแกะสลักจังหวัดเพชรบุรีซึ่งมีชื่อเสียงด้านการแกะสลักไม้ นับเป็นอุโบสถที่มีความงดงามในศิลปะการแกะสลักไม้

วัดภุมรินทร์กุฎีทอง สิ่งที่น่าสนใจภายในวัดมีมากมาย ได้แก่ กุฎีทอง ทำด้วยไม้สัก พิพิธภัณฑวัดภุมรินทร์และอุทยานการศึกษา เป็นสถานที่เก็บรวบรวม โบราณวัตถุล้ำค่าสมควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ เช่น พระพุทธรูป หนังสือไทย โถลายคราม และเครื่องทองเหลือง พระพุทธรูปเก่าแก่อายุกว่า 300 ปี เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปิดทอง ปางมารวิชัยชื่อ พระพุทธรัดน

มงคลหรือหลวงพ่อดโต และ พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ประดิษฐาน

วัดเจริญสุขาราม สิ่งที่น่าสนใจภายในวัด ได้แก่ พระอุโบสถที่มีศิลปะการก่อสร้างเฉพาะตัว เพดานโบสถ์เป็นรูปโค้งคล้ายประทุนเรือ ภายในประดิษฐานหลวงพ่อดโตลักษณะเป็นพระปฏิมากรสมัยสุโขทัยสร้างด้วยศิลาแลง ขนาดหน้าพระเพลากว้าง 178 เซนติเมตร สูงจากพื้นรองประทับถึงจุฬา 208 เซนติเมตร บริเวณทำน้าหน้าวัดมีฝูงปลาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะปลาตะเพียนเงินและปลาตะเพียนทอง ประชาชนนิยมมาให้อาหารปลาและรับประทานกล้วยเดี่ยวเรือรชชาติอร่อยบริเวณทำน้า

วัดอัมพวันเจติยาราม ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ปัจจุบันวัดอัมพวันเจติยารามเป็นพระอารามหลวงชั้นโท พระอุโบสถตลอดจนถาวรวัตถุในวัดนี้ ส่วนใหญ่เป็นศิลปะและสถาปัตยกรรมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งนับเป็นพระอุโบสถที่มีความงดงาม นอกจากนี้ยังมีพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยประดิษฐาน

วัดจุฬามณี วัดนี้สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง สันนิษฐานว่า ท้าวแก้วผลึก นายตลาดบางช้าง (น้อย) ต้นวงศ์ราชินิกุลบางช้างเป็นผู้สร้างขึ้น บริเวณหลังวัดเดิมเป็นนิเวศสถานของคุณนาค (สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีในรัชกาลที่ 1) และคุณบุญรอด (สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินีในรัชกาลที่ 2)

วัดจันทร์เจริญสุข เพดานโบสถ์เป็นรูปโค้งคล้ายประทุนเรือ ภายในประดิษฐานหลวงพ่อดโตลักษณะ เป็นพระปฏิมากรสมัยสุโขทัยสร้างด้วยศิลาแลง

วัดบ้านแหลม หรือวัดเพชรสมุทรวรวิหาร ภายในวัดเป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อดโตบ้านแหลมเป็นพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่งของไทย ซึ่งไม่ได้เป็นแค่ศูนย์รวมศรัทธาและที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวแม่กลองแห่งสมุทรสงครามเท่านั้น แต่ยังเป็นทีเคารพสักการะอย่างกว้างขวางของชาวไทยทุกสารทิศมานานนับสมัยจนถึงกับมีคำกล่าวว่า หากไม่ได้มานมัสการหลวงพ่อดโตบ้านแหลมก็เสมือนมาไม่ถึงเมืองสมุทรสงคราม

โปรแกรมการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 โปรแกรม คือ โปรแกรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้าง และโปรแกรมสำหรับผู้พักค้าง (2 วัน 1 คืน)

1. โปรแกรมการท่องเที่ยวหนึ่งวัน

สำหรับโปรแกรมเที่ยววันเดียนั้น นักท่องเที่ยวจะเดินทางท่องเที่ยวตามอัยาศัยแล้วแต่ความสมัครใจและโปรแกรมขึ้นอยู่กับความต้องการและความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรมต่างๆดังต่อไปนี้

- เดินทางมารับประทานอาหารกลางวัน
- ชมวิถีชีวิต เช่น เตาตาล สวนผลไม้ เครื่องเบญจรงค์
- เที่ยวชมอุทยาน ร 2
- กิจกรรม ไหว้พระ
- เที่ยวชมตลาดน้ำยามเย็น
- นั่งเรือชมหิ่งห้อย

2. โปรแกรม การท่องเที่ยวสำหรับผู้พักค้างคืน

ตามปกตินักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืนบริเวณอำเภออัมพวาส่วนใหญ่พบว่านักท่องเที่ยวจะมาพักค้างเป็นระยะเวลาหนึ่งคืนสองวันซึ่งกิจกรรมท่องเที่ยวมีดังนี้

วันแรก

- เข้าที่พัก พักผ่อนตามอัยาศัย
- รับประทานอาหารกลางวัน
- เที่ยวชมวิถีชีวิต เช่น เตาตาล เครื่องเบญจรงค์ สวนผลไม้
- เที่ยวชมอุทยาน ร.2
- เที่ยวตลาดน้ำยามเย็น
- นั่งเรือชมหิ่งห้อย

วันที่ 2

- ตักบาตรทางเรือ พายเรือหน้าบ้านพัก
- รับประทานอาหารเช้า
- ชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งแม่น้ำ
- กิจกรรมไหว้พระ 9 วัด
- รับประทานอาหารกลางวัน
- พักผ่อน ,ซื้อของฝากของที่ระลึก
- เดินทางกลับ

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการท่องเที่ยว พบว่าโปรแกรมการท่องเที่ยวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามระยะเวลาและความต้องการของนักท่องเที่ยว

กิจกรรม ระยะเวลาในการท่องเที่ยว

1. การศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยวจากกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลอง อัมพวา พบว่า กิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.05 รองลงมา คือ กิจกรรมนั่งเรือไหว้พระ คิดเป็นร้อยละ 22.2 ในส่วนการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา พบว่ากิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.7 รองลงมา คือ กิจกรรมนั่งเรือไหว้พระ คิดเป็นร้อยละ 18.02

2. ระยะเวลาการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา พบว่า การท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.8 รองลงมา คือ การท่องเที่ยว 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 2.1 สำหรับกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา พบว่า การท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมา คือ การท่องเที่ยว 1 วันคิดเป็นร้อยละ 15.4

ตารางที่ 4.1 กิจกรรม ระยะเวลา การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

กิจกรรม	รอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=29)	รอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=57)
กิจกรรมการท่องเที่ยว		
กิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อย	23.05	18.70
กิจกรรมนั่งเรือไหว้พระ	22.20	18.02
กิจกรรมท่องเที่ยวตลาดน้ำ	18.80	17.00
กิจกรรมเที่ยวชมวิถีชีวิต	16.20	16.60
กิจกรรมนั่งเรือศึกษาธรรมชาติ	13.70	17.34
กิจกรรมเที่ยวชมอุทยาน ร.2	6.05	12.34
ระยะเวลาในการท่องเที่ยว		
การท่องเที่ยว 1 วัน	2.10	15.40
การท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน	27.80	61.50
การท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืนและ 3 วัน 2 คืน	-	3.10
การท่องเที่ยว 3 วัน 2 คืน	-	7.70

จำนวนนักท่องเที่ยวและการถือครองพื้นที่

1. นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวจำนวนเท่าไร พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา ให้ข้อมูลที่หลากหลายและแตกต่างกัน สำหรับข้อมูลพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยกันจำนวน 1-5 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.3 รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยกันจำนวน 6-12 คนคิดเป็นร้อยละ 8.3 ส่วนกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยกันจำนวน 1-5 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.2 รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยกันจำนวน 6-12 คนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยกันจำนวนมากกว่า 20 คนคิดเป็นร้อยละ 10.7 เท่ากัน

2. สำหรับการถือครองพื้นที่ในการประกอบธุรกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างบริเวณนอกคลองอัมพวา เข้าพื้นที่มากที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 15.5 รองลงมา คือ เป็นเจ้าของพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 14.4 ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวามากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 58.5 รองลงมา เข้าพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 26.2

กล่าวโดยสรุปนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดน้ำอัมพวามีหลากหลายลักษณะ เช่น เดินทางมากับเพื่อน ครอบครัว หรือเดินทางเป็นหมู่คณะ ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงมีทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ได้เฉพาะเจาะจงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในขณะที่การถือครองพื้นที่ของผู้ประกอบธุรกิจนั้นกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาได้ทำการเช่าพื้นที่เป็นส่วนมากแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวาที่ส่วนมากจะเป็นเจ้าของพื้นที่ เหตุผลหนึ่งมาจากกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาจะนำสินค้ามาจำหน่ายบริเวณตลาดน้ำอัมพวา ทำให้ต้องเสียค่าเช่าพื้นที่ ต่างกับกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลอง อัมพวาที่มีร้านค้าหรือเปิดธุรกิจบริเวณตลาดน้ำทำให้ไม่ต้องเคลื่อนย้ายหรือเดินทางเพื่อหาพื้นที่ในการประกอบธุรกิจ

ตารางที่ 4.2 จำนวนนักท่องเที่ยวและการถือครองพื้นที่ในการประกอบธุรกิจบริเวณคลองอัมพวา

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	รอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=29)	รอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=57)
จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทาง		
นักท่องเที่ยวที่เดินทางจำนวน 1-5 คน	15.3	43.2
นักท่องเที่ยวที่เดินทางจำนวน 6-12 คน	8.3	10.7
นักท่องเที่ยวที่เดินทางจำนวน 13-20 คน	4.2	23.0
นักท่องเที่ยวที่เดินทางจำนวนมากกว่า 20 คน	2.1	10.7
การถือครองพื้นที่		
เช่าพื้นที่	15.5	27.2
เป็นเจ้าของ	14.4	60.4

ยานพาหนะและช่องทางการติดต่อท่องเที่ยว

1. ยานพาหนะให้บริการนำเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา พบว่ามากที่สุด คือ เรือยนต์ เรือยนต์กับเรือพายและเรือยนต์กับจักรยานคิดเป็นร้อยละ 6.2 เท่ากัน สำหรับกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา พบว่ามากที่สุด คือ เรือยนต์ คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมา คือ เรือยนต์กับเรือพาย คิดเป็นร้อยละ 13.8

2. นักท่องเที่ยวติดต่อท่องเที่ยวด้วยวิธีการใดจากกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา พบว่ามากที่สุด คือ ติดต่อโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 27.8 รองลงมา คือ ติดต่อผ่านบริษัทนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 2.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา พบว่ามากที่สุด คือ ติดต่อโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 83.1 รองลงมา คือ ติดต่อผ่านบริษัทนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 4.6

ตารางที่ 4.3 ยานพาหนะและช่องทางการติดต่อการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	รอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=29)	รอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=57)
ยานพาหนะ		
เรือยนต์	6.2	32.3
เรือยนต์และเรือพาย	6.2	13.8
เรือยนต์ เรือพายและรถยนต์	1.0	4.6
เรือยนต์ เรือพาย รถยนต์และจักรยาน	-	4.6
เรือยนต์ เรือพายและจักรยาน	2.1	12.3
เรือยนต์และรถยนต์	1.0	7.7
เรือยนต์ รถยนต์และจักรยาน	-	1.5
เรือยนต์และจักรยาน	6.2	-
เรือพาย	3.1	1.5
เรือพายและจักรยาน	1.0	3.1
รถยนต์	-	6.2
จักรยาน	3.1	-
ช่องทางการติดต่อท่องเที่ยว		
ติดต่อโดยตรง	27.8	83.0
ติดต่อผ่านบริษัทนำเที่ยว	2.1	4.6

**ส่วนที่ 2 ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชุมชนที่อยู่รอบคลองอัมพวาและ
ชุมชนที่อยู่รอบนอกคลองอัมพวาและการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับผลกระทบ
ทางเศรษฐกิจของชุมชน**

ซึ่งผลการศึกษานี้ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและผลกระทบจากการ
ท่องเที่ยว ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การศึกษาพบว่าข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับสถานภาพ เพศ อายุ
มีดังต่อไปนี้

สถานภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา มีสถานะเป็นสมาชิก
ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 54.6 และเป็นหัวหน้าครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45.4 ส่วนกลุ่มตัวอย่าง
บริเวณรอบคลองอัมพวา มีสถานะเป็นสมาชิกครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44.6 และเป็นหัวหน้า
ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55.4

เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิด
เป็นร้อยละ 60.8 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.2 ส่วนกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา
ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.4 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 44.6

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง
26-55 ปี โดยมีอายุระหว่าง 36-45 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.7 รองลงมาเป็นช่วงอายุระหว่าง
26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.6 และช่วงอายุระหว่าง 66-75 ปี มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.2 สำหรับ
กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-65 ปี โดยมีช่วงอายุระหว่าง 36-45
ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.6 รองลงมาเป็นช่วงอายุระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.5 และ
อายุมากกว่า 75 ปี มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.6

กล่าวโดยสรุป กลุ่มตัวอย่างที่อยู่รอบคลองอัมพวา ส่วนใหญ่มีอายุ 26-35 ปี มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือน และเป็นเพศชาย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่รอบนอกคลองอัมพวา ส่วนใหญ่มีอายุ 36-45 ปี มีสถานภาพ เป็นสมาชิกในครัวเรือนและเป็นเพศหญิง

ตารางที่ 4.4 สถานภาพ เพศ อายุ ของกลุ่มตัวอย่างบริเวณคลองอัมพวา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=97)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=65)
สถานภาพครอบครัว		
หัวหน้าครัวเรือน	45.4	55.4
สมาชิก	54.6	44.6
เพศ		
ชาย	39.2	55.4
หญิง	60.8	44.6
ช่วงอายุ		
16 – 25 ปี	17.5	13.8
26 – 35 ปี	21.6	18.5
36 – 45 ปี	23.7	21.6
46 – 55 ปี	18.6	16.9
56 – 65 ปี	13.4	16.9
66 – 75 ปี	5.2	7.7
มากกว่า 75 ปี	-	4.6

1.2 สถานภาพ ศาสนา และระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองส่วนใหญ่เป็นผู้สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 67 รองลงมา มีสถานภาพ โสด คิดเป็นร้อยละ 28.9 และมีสถานภาพ ม่าย/หย่าร้างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาส่วนใหญ่เป็นผู้สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 67.6 รองลงมา มีสถานภาพ โสด คิดเป็นร้อยละ 26.2 และมีสถานภาพ ม่าย/หย่าร้างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.2

ศาสนา พบว่าบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 98.5 และนับถือศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 1.5

สำหรับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ โดยมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 22.7 เท่ากัน ระดับปริญญาโทมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาส่วนใหญ่มีการศึกษาดีกว่ากลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา โดยมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาเป็นระดับปริญญาตรีและมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 20 เท่ากัน ระดับ ปวช./ปวส. คิดเป็นร้อยละ 15.4 ส่วนที่เหลือเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 12.3 และระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้รอบคลองอัมพวาและผู้รอบนอกคลองอัมพวาส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว นับถือศาสนาพุทธ และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา

1.3 ภูมิฐานะ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาดั้งเดิมในเทศบาลตำบลอัมพวา คิดเป็นร้อยละ 70.1 ส่วนที่เหลือ ย้ายมาจากที่อื่นคิดเป็นร้อยละ 29.9 ส่วนรอบคลองอัมพวา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาดั้งเดิมในเทศบาลตำบลอัมพวา คิดเป็นร้อยละ 70.8 ส่วนที่เหลือ ย้ายมาจากที่อื่นคิดเป็นร้อยละ 29.2

ตารางที่ 4.5 สถานภาพการสมรส ศาสนา ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างบริเวณคลองอัมพวา

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=97)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=65)
สถานภาพการสมรส		
โสด	28.9	26.2
สมรส	67.0	67.6
หม้าย/หย่าร้าง	4.1	6.2
ศาสนา		
พุทธ	100.0	98.5
คริสต์	-	1.5
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	32.0	29.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	22.7	12.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	22.7	20.0
ปวช./ปวส.	10.2	15.4
อนุปริญญา	-	3.1
ปริญญาตรี	10.3	20.0
ปริญญาโท	2.1	-

กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาอาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ต่ำกว่า 10 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.7 รองลงมาเป็นช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 21-30 ปีและ 31-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 16.5 เท่ากัน และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนน้อยที่สุดคือ ระยะเวลา 61-70 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.2 ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ต่ำกว่า 10 ปีมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.1 รองลงมาเป็นช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนน้อยที่สุดคือ 21-30 ปี และ 61-70 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.2 และ 7.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ภูมิสำเนา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนบริเวณคลองอัมพวา

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=97)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=65)
ภูมิสำเนา		
อยู่ที่นี้ดั้งเดิม	70.1	70.8
ย้ายมาจากที่อื่น	29.9	29.2
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน		
ต่ำกว่า 10 ปี	24.7	26.1
11 – 20 ปี	12.4	20.0
21 – 30 ปี	16.5	9.2
31 – 40 ปี	16.5	10.8
41 – 50 ปี	10.3	15.4
51 – 60 ปี	14.4	10.8
61 – 70 ปี	5.2	7.7

1.4 การประกอบอาชีพหลักและอาชีพรอง

อาชีพหลัก พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 44.3 และ 24.8 ตามลำดับ การประกอบอาชีพที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ แม่บ้านและพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 3.1 และ 2.1 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 63.1 และประกอบอาชีพแม่บ้านมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

อาชีพรอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง โดยกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา ประกอบอาชีพ รับจ้าง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.6 รองลงมา ประกอบอาชีพ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 10.3 และประกอบอาชีพเกษตรกรรมกับเลี้ยงสัตว์ มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.1 เท่ากัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา ประกอบอาชีพด้านท่องเที่ยว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.3 รองลงมา ประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 10.7 และประกอบอาชีพเกษตรกรรม น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.1

ตารางที่ 4.7 การประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองของกลุ่มตัวอย่างบริเวณคลองอัมพวา

การประกอบอาชีพ	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=97)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=65)
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	11.3	9.2
รับจ้าง	44.3	16.9
นักเรียน/นักศึกษา	7.2	3.1
รับราชการ	7.2	6.2
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	24.8	63.1
แม่บ้าน	3.1	1.5
พนักงานบริษัท	2.1	-
อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	60.8	63.1
ค้าขาย	10.3	10.7
ค้าท่องเที่ยว	3.1	12.3
รับจ้าง	21.6	6.2
เกษตรกรรม	2.1	3.1
เลี้ยงสัตว์ ตกกุ้ง	2.1	4.6

1.5 รายได้

ศึกษาเกี่ยวกับรายได้ผู้วิจัยทำการศึกษารายได้เฉลี่ยต่อปี ย้อนหลังเป็นเวลา 3 ปี คือ พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2552 เพื่อศึกษาแนวโน้มรายได้ของประชาชนในเทศบาลตำบลอัมพวา

การศึกษาในปี พ.ศ. 2550 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา จำนวน 97 คนมีรายได้มากที่สุดใน 2 อันดับ คือ ผู้ที่มีช่วงของรายได้ 30,001-60,000 บาทมีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 และผู้ที่มีช่วงของรายได้ 60,001-90,000 บาทมีจำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 23.5 ส่วนผู้ที่มีช่วงของรายได้สูงสุด คือ 360,001-390,000 บาทมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 (ภาพที่ 4.4)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวาจำนวน 65 คน ซึ่งช่วงของรายได้อยู่ระหว่าง 90,001-120,000 บาทมีจำนวนมากที่สุด คือ 14 คนคิดเป็นร้อยละ 21.5 รองลงมามีช่วงของรายได้อยู่ระหว่าง 60,001-90,000 บาทมีจำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 12.5 ส่วนผู้ที่มีช่วงของรายได้สูงสุด คือ มากกว่า 600,000 บาทมีจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 7.7 (ภาพที่ 4.1)

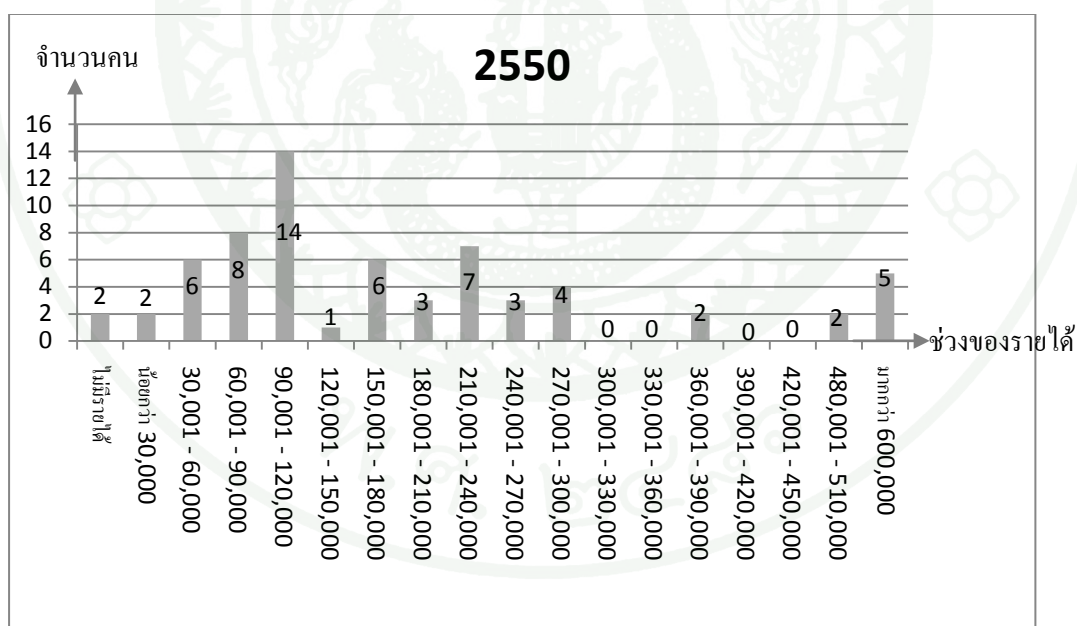
การศึกษาในปี พ.ศ. 2551 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา จำนวน 97 คน มีรายได้มากที่สุดใน 3 อันดับ คือ ผู้ที่มีช่วงของรายได้ 30,001-60,000 บาทมีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 ผู้ที่มีช่วงของรายได้ 60,001-90,000 บาทมีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 และผู้ที่มีช่วงของรายได้ 90,001-120,000 บาท มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ส่วนผู้ที่มีช่วงของรายได้สูงสุด คือ 360,001-390,000 บาท มีจำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 4.1 (ภาพที่ 4.5)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวาจำนวน 65 คน ซึ่งช่วงของรายได้อยู่ระหว่างรายได้ 60,001-90,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด คือ 12 คนคิดเป็นร้อยละ 18.5 รองลงมามีช่วงของรายได้ระหว่าง 210,001-240,000 บาทมีจำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 16.9 ส่วนผู้ที่มีช่วงของรายได้สูงสุด คือ มากกว่า 600,000 บาท มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 (ภาพที่ 4.2)

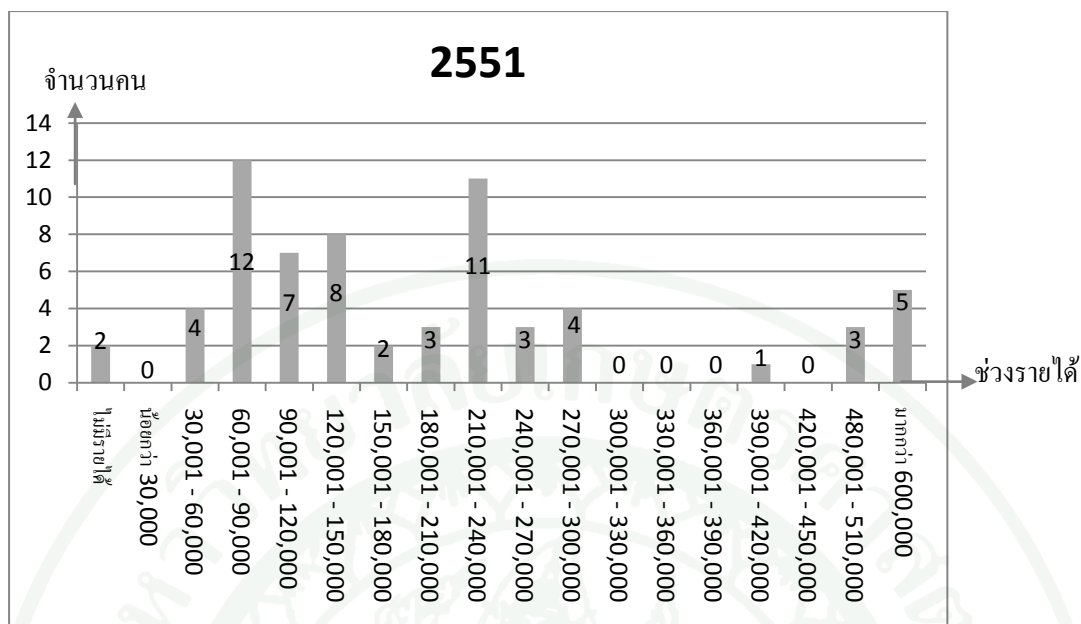
การศึกษาในปี พ.ศ. 2552 พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา จำนวน 97 คน มีรายได้มากที่สุดใน 2 อันดับ คือ ผู้ที่มีช่วงของรายได้ 30,001-60,000 บาทมีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 และผู้ที่มีช่วงของรายได้ 60,001-90,000 บาทมีจำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 23.5 ส่วนผู้ที่มีช่วงของรายได้สูงสุด คือ 360,001-390,000 บาท มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 (ภาพที่ 4.6)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวาจำนวน 65 คน ซึ่งช่วงของรายได้อยู่ระหว่าง 210,001-240,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด คือ 12 คนคิดเป็นร้อยละ 18.5 รองลงมา มีช่วงของรายได้ 60,001-90,000 บาทมีจำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 16.9 ส่วนผู้ที่มีช่วงของรายได้สูงสุด คือ มากกว่า 600,000 บาท มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 (ภาพที่ 4.3)

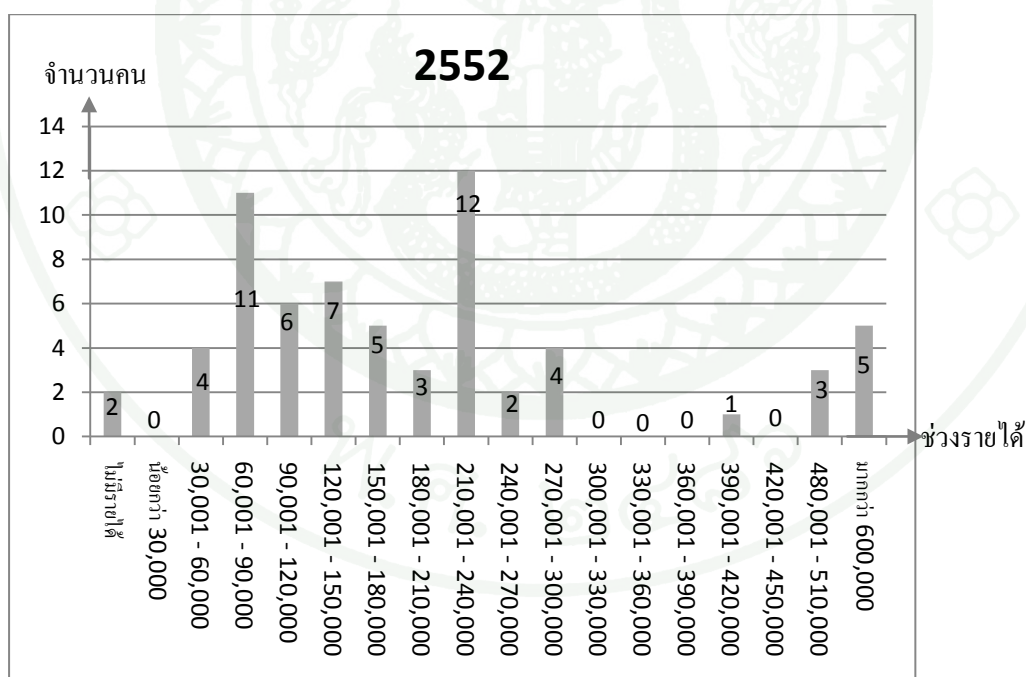
กล่าวโดยสรุป ได้ว่ารายได้ของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา มีรายได้สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา

ภาพที่ 4.1 ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา ปี พ.ศ.2550

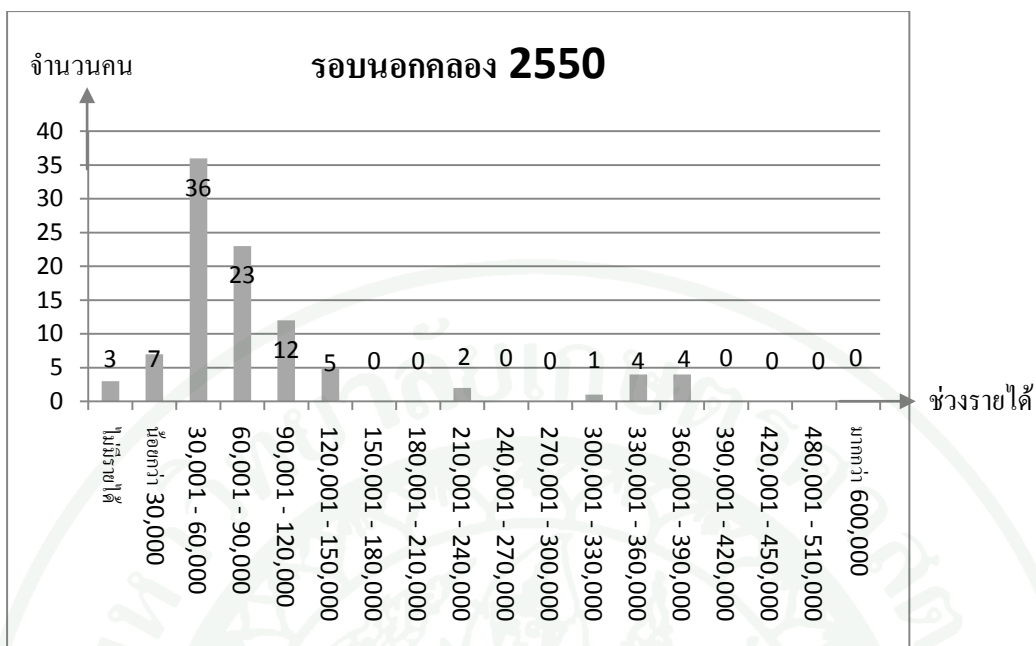

ภาพที่ 4.2 ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา ปี พ.ศ.2551

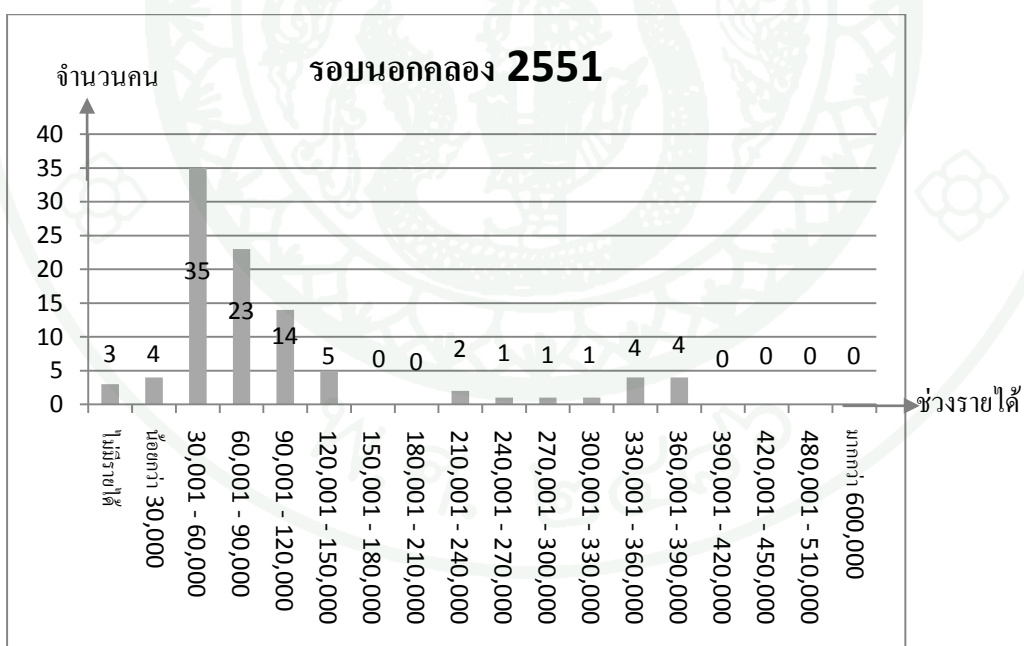

ภาพที่ 4.3 ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา ปี พ.ศ.2552

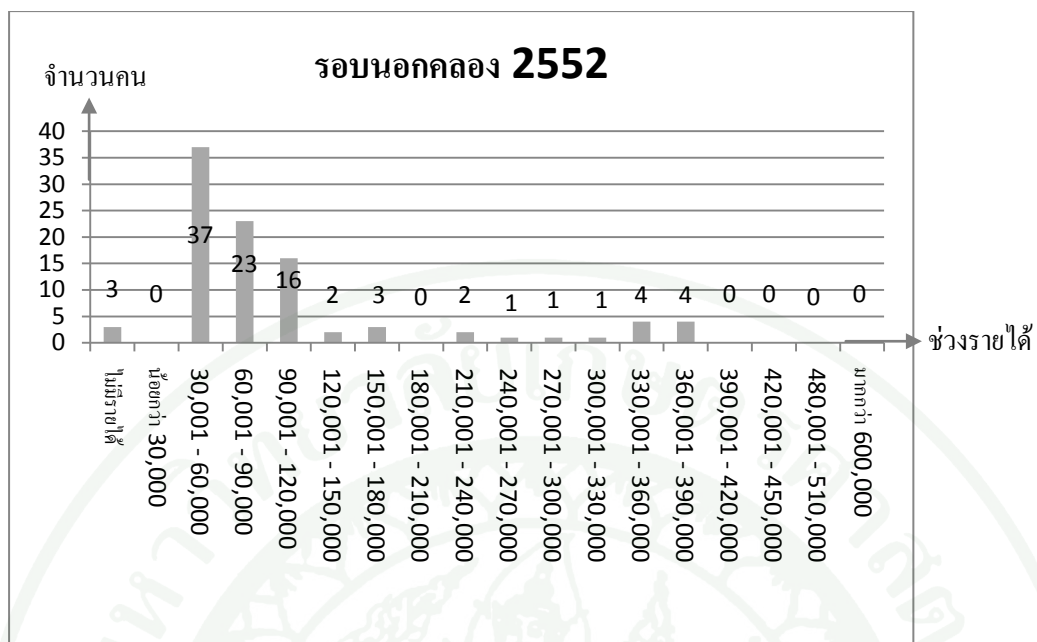
หมายเหตุ: ภาพที่ 4.1- 4.3 แกนตั้ง คือ จำนวน (65 คน) และแกนนอน คือ ช่วงของรายได้ (บาท/ปี)

ภาพที่ 4.4 ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา ปี พ.ศ. 2550

ภาพที่ 4.5 ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา ปี พ.ศ. 2551

ภาพที่ 4.6 ช่วงของรายได้จากกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา ปี พ.ศ.2552

หมายเหตุ: ภาพที่ 4.4- 4.6 แกนตั้ง คือ จำนวน (97 คน) และแกนนอน คือช่วงของรายได้ (บาท/ปี)

1.6 ระยะเวลาและรายได้ในการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว

การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มจำนวน 162 คนพบว่า มีผู้ประกอบการธุรกิจจำนวน 86 คน แบ่งออกเป็นชุมชนที่อยู่รอบคลองอัมพวา 57 คนและชุมชนที่อยู่รอบนอกคลองอัมพวา 29 คน สามารถจำแนกประเภทธุรกิจ ดังต่อไปนี้ ธุรกิจที่พัก 11 ราย, ธุรกิจบริการท่องเที่ยว 14 ราย, ค้าขาย 54 ราย, ธุรกิจที่พักและบริการท่องเที่ยว 7 ราย

การศึกษาระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา ประกอบธุรกิจเป็นเวลา 4 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.4 รองลงมา คือ ประกอบธุรกิจเป็นเวลา 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.3 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา พบว่ามากที่สุดคือ ประกอบธุรกิจเป็นเวลา 5 และประกอบธุรกิจเป็นเวลามากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.5 เท่ากัน

สำหรับรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา พบว่ามีรายได้มากที่สุด คือ ช่วงของรายได้ 5,000-15,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 15.5 รองลงมา คือ รายได้น้อยกว่า 5,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 7.2 ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวามีรายได้มากที่สุด คือ ช่วงของรายได้ 5,000-15,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมา คือ ช่วงของรายได้ 15,001-25,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 18.5

ตารางที่ 4.8 ระยะเวลาและรายได้จากการประกอบธุรกิจ

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=29)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=57)
ระยะเวลา		
1 ปี	2.1	9.2
2 ปี	-	4.6
3 ปี	10.3	13.8
4 ปี	12.4	16.9
5 ปี	3.1	21.5
มากกว่า 5 ปี	2.1	21.5
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	7.2	15.4
5,001 – 15,000 บาท	15.5	35.4
15,001 – 25,000 บาท	2.1	18.5
25,001 – 35,000 บาท	1.0	6.2
35,001 – 45,000 บาท	2.1	-
45,001 – 55,000 บาท	2.1	-
มากกว่า 55,000 บาท	-	3.1

2. ผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2.1 ผลกระทบของการท่องเที่ยวคลองอัมพวาด้านเศรษฐกิจ

รายได้

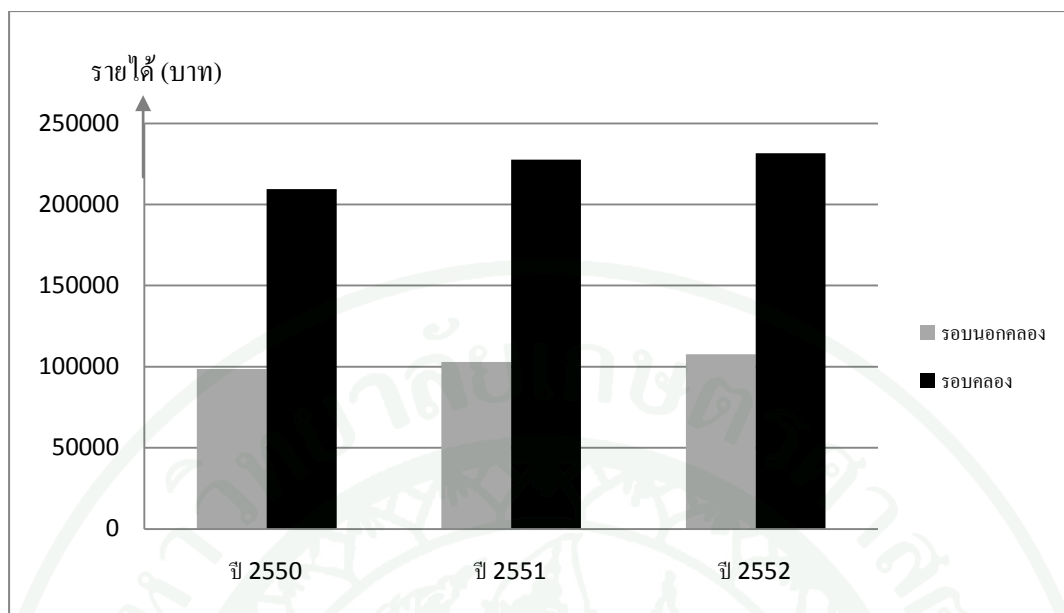
รายได้ของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา จำนวน 65 คน พบว่ารายได้เฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยรายได้เฉลี่ยในปี พ.ศ. 2550 คือ 209,511 บาท/ปี ในขณะที่รายได้เฉลี่ยในปี พ.ศ. 2551 คือ 227,563 บาท/ปี และรายได้เฉลี่ยในปี พ.ศ. 2552 คือ 231,585 บาท/ปี (ภาพที่ 4.7)

รายได้ของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา จำนวน 97 คน พบว่ารายได้เฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยรายได้เฉลี่ยในปี พ.ศ. 2550 คือ 98,560 บาท/ปี ในขณะที่รายได้เฉลี่ยในปี พ.ศ. 2551 คือ 102,887บาท/ปี และรายได้เฉลี่ยในปี พ.ศ. 2552 คือ107,742 บาท/ปี (ภาพที่4.7)

จากการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ารายได้เฉลี่ยมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก คือ รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวามีรายได้เฉลี่ยประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา (ตารางที่4.9) และเมื่อเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวาและกลุ่มรอบนอกคลองอัมพวาในปี พ.ศ. 2550-2552 จากการสังเกตจะเห็นว่ารายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างบริเวณคลองอัมพวามีค่าสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา ในทุกปีที่ทำการศึกษา (ภาพที่ 4.7)

อย่างไรก็ตามรายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละปีไม่แตกต่างกันมากนัก หากสังเกตการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง แสดงถึงแนวโน้มเรื่องรายได้มีทิศทางที่เพิ่มขึ้น

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับผลกระทบทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยวิธีทดสอบทางสถิติ ซึ่งใช้ค่า t-test พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ คือ ค่า Sig = 0.00 ที่ระดับนัยสำคัญ ร้อยละ 95 (ตารางที่ 4.10)

ภาพที่ 4.7 การเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ย ในปี พ.ศ. 2550-2552

ตารางที่ 4.9 รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างบริเวณคลองอัมพวา

ปี	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา	กลุ่มรอบคลองอัมพวา
2550	98,560	209,510
2551	102,887	227,563
2552	107,742	231,585

ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับผลกระทบทางเศรษฐกิจของชุมชน

ข้อมูล	Test Value = 0					
	t	df	Sig	Mean	Lower(95%)	Upper(95%)
รอบคลองอัมพวา 2550	8.665	64	0.00	2.09	161210.51	257811.03
รอบนอกคลองอัมพวา 2550	10.585	96	0.00	1.05	80077.76	117041.83
รอบคลองอัมพวา 2551	8.720	64	0.00	2.28	175431.24	279694.91
รอบนอกคลองอัมพวา 2551	10.811	96	0.00	1.03	83996.48	121776.72
รอบคลองอัมพวา 2552	8.892	64	0.00	2.32	179556.62	283612.61
รอบนอกคลองอัมพวา 2552	10.965	96	0.00	1.08	88237.63	127246.90

หนี้สิน

การศึกษาเรื่องหนี้สิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลอง อัมพวาส่วนใหญ่ ไม่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 68 รองลงมา มีหนี้สินคงที่ คิดเป็นร้อยละ 29.9 และมีหนี้สินเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 2.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาส่วนใหญ่ ไม่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 81.5 รองลงมา มีหนี้สินคงที่ คิดเป็นร้อยละ 7.7 และหนี้สินลดลง คิดเป็นร้อยละ 6.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินเพิ่มขึ้นมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

กล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาที่ไม่มีภาระหนี้สินมีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา ซึ่งอาจเป็นเพราะการท่องเที่ยวทำให้มีรายได้ในการประกอบอาชีพ

สำหรับแหล่งเงินกู้พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวาได้เงินจาก กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารพาณิชย์ และญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 12.4, 10.3 และ 9.3 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาได้เงินจาก ธนาคารพาณิชย์ ญาติพี่น้อง และกองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 12.4, 4.6 และ 1.5 ตามลำดับ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สิน อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่มีหนี้สินเพิ่มขึ้นและลดลง สำหรับแหล่งเงินกู้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ธนาคารพาณิชย์ กองทุนหมู่บ้าน และญาติพี่น้อง (ตารางที่ 4.11)

เหตุผลในการเลือกสถานที่กู้เงิน

การศึกษาพบว่าเหตุผลในการเลือกสถานที่กู้เงินของกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา จำนวนมากที่สุด คือ สะดวก/รวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 10.2 รองลงมา คือ ดอกเบี้ยต่ำ คิดเป็นร้อยละ 5.2 ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาให้เหตุผลในการเลือกสถานที่กู้เงินมากที่สุด คือ ดอกเบี้ยต่ำ และการให้บริการสะดวก/รวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 4.6 เท่ากัน (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.11 หนี้สินและแหล่งเงินกู้

ข้อมูล	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=97)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=65)
ไม่มีหนี้สิน	68.0	81.5
มีหนี้สิน		
คงที่	29.9	7.7
เพิ่มขึ้น	2.1	4.6
ลดลง	-	6.2
แหล่งเงินกู้		
ธนาคารพาณิชย์	10.3	12.4
ญาติพี่น้อง	9.3	4.6
กองทุนหมู่บ้าน	12.4	1.5

ตารางที่ 4.12 เหตุผลการเลือกสถานที่กู้เงิน

เหตุผลในการเลือกสถานที่กู้เงิน	รอบนอกคลอง (ร้อยละ) (n=31)	รอบคลอง (ร้อยละ)(n=12)
สะดวก/รวดเร็ว	10.2	4.6
ดอกเบี้ยต่ำ	5.2	4.6
เป็นสมาชิก	4.1	3.1
ดอกเบี้ยต่ำ สะดวก/รวดเร็ว เป็นสมาชิก	2.1	3.1
ดอกเบี้ยต่ำ สะดวก/รวดเร็ว เป็นสมาชิก น่าเชื่อถือ	2.1	-
ดอกเบี้ยถูก เป็นสมาชิก	2.1	-
สะดวก/รวดเร็ว ไม่มีผู้ค้าประกัน	2.1	-
เป็นสมาชิก น่าเชื่อถือ	2.1	-
สะดวก/รวดเร็ว เป็นสมาชิก	1.0	-
น่าเชื่อถือ	1.0	-
ดอกเบี้ยต่ำ น่าเชื่อถือ	-	1.5
ดอกเบี้ยต่ำ ไม่มีผู้ค้าประกัน	-	1.5

เหตุผลในการกู้เงิน

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาให้เหตุผลในการกู้เงิน คือนำไปใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 24.7 รองลงมา ได้แก่ การใช้ซื้อสินค้าต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 5.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างรอบคลองให้เหตุผลในการกู้เงินเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา คือเพื่อลงทุนในการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 12.3 รองลงมา คือ การใช้ซื้อสินค้าต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 3.2

ตารางที่ 4.13 เหตุผลในการกู้เงิน

เหตุผลในการกู้เงิน	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=31)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=12)
เพื่อใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพ	27.7	12.3
เพื่อใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพ/ เพื่อชำระหนี้สิน	-	1.5
เพื่อใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพ/ เพื่อซื้อสินค้าต่างๆ	2.1	-
เพื่อซื้อสินค้าต่างๆ	5.2	3.2
เพื่อการศึกษา	-	1.5

เงินออม

การศึกษาเรื่องเงินออมพบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาครึ่งหนึ่งเป็นผู้ที่ไม่มีเงินออมและอีกครึ่งหนึ่งเป็นผู้มีเงินออมคงที่และเพิ่มขึ้น คือ กลุ่มตัวอย่างไม่มีเงินออม คิดเป็นร้อยละ 50.5 สำหรับผู้ที่มีเงินออมคงที่ คิดเป็นร้อยละ 29.9 และมีเงินออมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 19.6 สำหรับกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวามากกว่าครึ่งหนึ่งมีเงินออมคงที่และเพิ่มขึ้น โดยผู้มีเงินออมคงที่ คิดเป็นร้อยละ 30.7 ส่วนผู้มีเงินออมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 23.1 และผู้ไม่มีเงินออม คิดเป็นร้อยละ 46.2 ตามลำดับ

สังเกตว่าการออมของกลุ่มรอบคลองอัมพวามีมากกว่ากลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา คือ ร้อยละ 53.8 > ร้อยละ 49.5

สถานที่ออมเงินของกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา คือ ธนาคารพาณิชย์และเก็บด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 30.9 และ 18.6 ตามลำดับ ในส่วนของสถานที่ออมเงินกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา คือธนาคารพาณิชย์ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมาเก็บด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 10.8

สำหรับเหตุผลในการเลือกสถานที่ออมเงินของกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวาต้องการสถานที่ออมเงินที่มีความสะดวกสบาย น่าเชื่อถือ และมีความมั่นคง ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาให้ความสำคัญกับสถานที่ออมเงินที่มีความมั่นคงและน่าเชื่อถือ (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.14 เงินออมและสถานที่ออมเงิน

เงินออม	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ)
ไม่มีเงินออม	50.5	46.2
มีเงินออมคงที่	29.9	30.7
มีเงินออมเพิ่มขึ้น	19.6	23.1
สถานที่ออมเงิน		
ธนาคารพาณิชย์	30.9	46.2
เก็บด้วยตนเอง	18.6	10.8

เหตุผลในการเลือกสถานที่ออมเงิน

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา ให้เหตุผลในการออมเงินที่พบมากที่สุด คือ ความสะดวกสบาย คิดเป็นร้อยละ 19.6 รองลงมา คือความน่าเชื่อถือ/มีความมั่นคง คิดเป็นร้อยละ 11.3 และมีความน่าเชื่อถือ/สะดวกสบาย คิดเป็นร้อยละ 5.2 ส่วนกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลในการออมเงินที่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ สถาบันการเงินมีความมั่นคง คิดเป็นร้อยละ 15.4 รองลงมา คือความน่าเชื่อถือ/มีความมั่นคง คิดเป็นร้อยละ 12.3 และมีความน่าเชื่อถือ คิดเป็นร้อยละ 10.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.15)

รายได้ของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวามีแนวโน้มที่ดีขึ้น คือผู้ที่มีช่วงของรายได้ 90,001-120,000 บาทมีปริมาณเพิ่มขึ้น ดังนี้ ปี พ.ศ. 2550 คิดเป็นร้อยละ 12.2 ปี พ.ศ. 2551 คิดเป็นร้อยละ 14.3 และ ปี พ.ศ. 2552 คิดเป็นร้อยละ 16.3 สำหรับกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา ผู้ที่มีช่วงของรายได้ 210,000-240,000 บาท มีปริมาณเพิ่มขึ้น คือ ปี พ.ศ. 2550 คิดเป็นร้อยละ 10.8 ปี พ.ศ. 2551 คิดเป็นร้อยละ 16.9 และปี พ.ศ. 2552 คิดเป็นร้อยละ 18.5

ตารางที่ 4.15 เหตุผลในการเลือกสถานที่ออมเงิน

เหตุผลในการเลือกสถานที่ออมเงิน	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=31)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=12)
ความสะดวกสบาย	19.6	9.2
ความน่าเชื่อถือ/มั่นคง	11.3	12.3
ความน่าเชื่อถือ/ความสะดวกสบาย	5.2	7.7
ความน่าเชื่อถือ/มั่นคง/ความสะดวกสบาย	5.2	-
ความน่าเชื่อถือ	4.1	10.8
ความน่าเชื่อถือ/มั่นคง/ ความสะดวกสบาย/ดอกเบี้ยสูง	2.1	-
ความมั่นคง	2.1	15.4
ความมั่นคง/ความสะดวกสบาย	-	1.5

สังเกตกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า รายได้จากกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา มีรายได้ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา เพราะมีการกระจายเกือบทุกช่วงของรายได้ สำหรับช่วงของรายได้สูงสุด จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน คือ กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา ที่มีช่วงของรายได้สูงสุด 360,001-390,000 บาทในปี พ.ศ. 2550 กับ พ.ศ. 2551 คิดเป็นร้อยละ 4.1 เท่ากันและในปี พ.ศ. 2552 ผู้ที่มีช่วงของรายได้สูงสุด คือ 240,001-270,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1 ในขณะที่กลุ่มรอบคลองอัมพวาที่มีช่วงของรายได้สูงสุด คือ มากกว่า 600,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.7 เท่ากันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2552

การออมเงิน พบว่า ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีเงินออมคงที่ คือ กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา คิดเป็นร้อยละ 29.9 และกลุ่มรอบคลองอัมพวา คิดเป็นร้อยละ 30.7 ในขณะที่มีเงินออมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 19.6 และ 23.1 ตามลำดับ สำหรับสถานที่ออมเงินนั้นส่วนมากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มเลือกออมเงินกับธนาคารพาณิชย์และเก็บด้วยตนเอง

หนี้สิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่มีหนี้สิน รองลงมา คือ หนี้สินคงที่ สำหรับสาเหตุของการเป็นหนี้สิน กลุ่มตัวอย่างส่วนมากให้เหตุผลว่า มาจากการลงทุนในการประกอบอาชีพ

2.2 ผลกระทบของการท่องเที่ยวคลองอัมพวาในด้านสังคม

การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวคลองอัมพวาในเรื่องนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งและวิธีในการแก้ปัญหา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาเกินกว่าครึ่งหนึ่ง เกิดความขัดแย้งคงที่คิดเป็นร้อยละ 52.6 ซึ่งไม่มีผลต่อความขัดแย้งรองลงมา เกิดความขัดแย้งเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 39.2 และความขัดแย้งลดลงมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.2 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา เห็นว่าเกิดความขัดแย้งเพิ่มขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.7 รองลงมา เกิดความขัดแย้งคงที่คิดเป็นร้อยละ 23.1 และความขัดแย้งลดลง คิดเป็นร้อยละ 6.2

กล่าวได้ว่าจากการศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านสังคมเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้ง พบว่าการท่องเที่ยวมีแนวโน้มทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น โดยการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนรอบคลองอัมพวาเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 70 ในขณะที่ชุมชนรอบนอกคลองอัมพวาเพียงร้อยละ 40 เห็นว่ามีความขัดแย้งเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างรอบคลองและรอบนอกคลองอัมพวาคิดว่าสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ด้วยวิธีการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 84.6 และ 91.8 ตามลำดับ

สำหรับวิธีลดผลกระทบกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวาให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การพูดคุยและการพูดคุยพร้อมทั้งตั้งคณะกรรมการดูแล คิดเป็นร้อยละ 15.5 เท่ากัน รองลงมา คือ การพูดคุยพร้อมกับการทำข้อตกลง เช่น กำหนดกฎระเบียบชัดเจน การจัดตั้งคณะกรรมการดูแล คิดเป็นร้อยละ 13.4 สำหรับกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การพูดคุย คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมา คือ การกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 12.3 และการพูดคุยพร้อมจัดตั้งคณะกรรมการ คิดเป็นร้อยละ 10.8

ตารางที่ 4.16 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านสังคม

ด้านสังคม	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=97)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=65)
การท่องเที่ยวทำให้เกิดความขัดแย้ง		
เพิ่มขึ้น	39.2	70.7
คงที่	52.6	23.1
ลดลง	8.2	6.2
กลุ่มต่างๆ สามารถแก้ความขัดแย้ง		
ได้	91.8	84.6
ไม่ได้	8.2	15.4

ตารางที่ 4.17 วิธีลดผลกระทบด้านสังคม

วิธีลดผลกระทบ	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวา (n=97)	
การพูดคุย	15.5
การพูดคุยและการทำข้อตกลงร่วมกัน	15.5
การพูดคุย การทำข้อตกลงร่วมกันและการกำหนดกฎระเบียบ พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการดูแล	13.4
การพูดคุยและการทำข้อตกลงร่วมกันพร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการ	3.1
การพูดคุยและการกำหนดกฎระเบียบพร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการ	2.1
กลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวา (n=65)	
การพูดคุย	38.5
การพูดคุยพร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการ	10.8
การพูดคุยและการกำหนดกฎระเบียบ	7.7
การทำข้อตกลงร่วมกันและการกำหนดกฎระเบียบ	3.1
การพูดคุย การทำข้อตกลงร่วมกันพร้อมทั้งกำหนดกฎระเบียบ	3.1
การพูดคุยและทำข้อตกลง	1.5

2.3 ผลกระทบของการท่องเที่ยวคลองอัมพวาด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม ทำการศึกษาเรื่องปริมาณและการจัดการด้านขยะ ซึ่งผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวามากกว่าครึ่งหนึ่งเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 86.6 เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาที่เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 92.3

สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้ปริมาณขยะมีจำนวนมากขึ้น

สำหรับการจัดเก็บขยะ พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาให้ข้อมูลว่าเทศบาลเป็นผู้จัดเก็บขยะเกือบทั้งหมด คือ คิดเป็นร้อยละ 95.9 และเทศบาลไม่ได้เป็นผู้จัดเก็บขยะ คิดเป็นร้อยละ 4.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวาให้ข้อมูลว่าเทศบาลเป็นผู้จัดเก็บขยะเกือบทั้งหมด คือ คิดเป็นร้อยละ 92.3 และเทศบาลไม่ได้เป็นผู้จัดเก็บขยะ คิดเป็นร้อยละ 7.7

ตารางที่ 4.18 ปริมาณและการจัดการขยะในชุมชนบริเวณคลองอัมพวา

ข้อมูลด้านขยะ	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=97)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=65)
ปริมาณขยะ		
เพิ่มขึ้น	86.6	92.3
คงที่	9.3	6.2
ลดลง	4.1	1.5
เทศบาลอัมพวาเป็นผู้จัดเก็บขยะ		
ใช่	95.9	92.3
ไม่ใช่	4.1	7.7

การศึกษาอุปกรณ์รองรับขยะ พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาส่วนมาก คือ คิดเป็น ร้อยละ 72.2 มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ รองลงมา คือ มีอุปกรณ์รองรับขยะไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 27.8 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาส่วนมาก คือ คิดเป็นร้อยละ 60 มีอุปกรณ์รองรับขยะไม่เพียงพอ รองลงมา คือ มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 40

สังเกตได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกัน เนื่องจากว่าบริเวณรอบคลองอัมพวามีปริมาณขยะจำนวนมากทำให้มีอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับความต้องการ เพราะบริเวณรอบคลองมีพ่อค้า แม่ค้า และนักท่องเที่ยว มาในบริเวณดังกล่าวจำนวนมากเนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยว คือ ตลาดน้ำอัมพวา ในขณะที่บริเวณรอบนอกคลองอัมพวามีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อย ทำให้ อุปกรณ์รองรับมีเพียงพอกับความต้องการ

ค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะพบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาส่วนใหญ่ไม่เสียค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 76.3 และเสียค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 23.7 ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าครึ่ง คือ คิดเป็นร้อยละ 64.6 และไม่เสียค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 35.4

สำหรับความเหมาะสมของค่าใช้จ่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มเกือบทั้งหมด คิดว่าค่าใช้จ่ายมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 80

วันที่มีการท่องเที่ยวสามารถจัดการขยะได้หรือไม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวามากกว่าครึ่งหนึ่ง คิดว่าสามารถจัดการได้ คือ คิดเป็นร้อยละ 72.2 และไม่สามารถจัดการได้ คิดเป็นร้อยละ 27.8 ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาให้ความเห็นใกล้เคียงกัน คือ สามารถจัดการได้ คิดเป็นร้อยละ 58.5 และไม่สามารถจัดการได้ คิดเป็นร้อยละ 41.5

ตารางที่ 4.19 ข้อมูลด้านการจัดเก็บขยะ

ข้อมูลด้านขยะ	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=97)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=65)
อุปกรณ์รองรับขยะ		
เพียงพอกับความต้องการ	72.2	40.0
ไม่เพียงพอกับความต้องการ	27.8	60.0
ค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะ		
ไม่เสียค่าใช้จ่าย	76.3	35.4
เสียค่าใช้จ่าย	23.7	64.6
ปริมาณขยะในวันที่มีการท่องเที่ยว สามารถจัดการได้		
จัดการได้	72.2	58.5
จัดการไม่ได้	27.8	41.5

กล่าวโดยสรุปการจัดเก็บขยะในเทศบาลตำบลอัมพวาเป็นหน้าที่ของเทศบาลทั้ง 10 ชุมชน สำหรับค่าใช้จ่ายจะเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะในชุมชนที่มีการท่องเที่ยว คือ ผู้ที่เสียค่าใช้จ่ายจะเป็นผู้ที่ประกอบธุรกิจในบริเวณตลาดน้ำอัมพวาเท่านั้น แต่ในบางชุมชนก็จะเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดการภายในชุมชน คือ ในบางชุมชนจะเสียค่าใช้จ่ายให้กับชาวบ้านที่เข็นขยะออกมาด้านนอกชุมชน เนื่องจากว่ารถเก็บขยะของเทศบาลไม่สามารถเข้าไปภายในชุมชนได้ จึงต้องนำขยะออกมาไว้ที่ถังขยะด้านนอกชุมชน ทำให้ชาวบ้านต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับทางชุมชน

สำหรับแนวทางการจัดการพบว่า กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาส่วนมาก คือ คิดเป็นร้อยละ 18.6 ควรเพิ่มอุปกรณ์รองรับขยะพร้อมกับเพิ่มเวลาในการจัดเก็บ รองลงมา คือ เพิ่มอุปกรณ์รองรับ คิดเป็นร้อยละ 17.5 ส่วนกลุ่มตัวอย่างรอบคลองอัมพวาส่วนมาก คือ คิดเป็นร้อยละ 18.5 ควรเพิ่มถังขยะและเพิ่มเวลาการจัดเก็บ รองลงมา คือ เพิ่มอุปกรณ์รองรับและเพิ่มเวลาการจัดเก็บ คิดเป็นร้อยละ 10.8 เท่ากัน

ตารางที่ 4.20 แนวทางการจัดการด้านขยะ

แนวทางการจัดการ	กลุ่มรอบนอกคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=97)	กลุ่มรอบคลองอัมพวา (ร้อยละ) (n=65)
เพิ่มถังขยะและเวลาในการเก็บ	18.6	18.5
เพิ่มถังขยะ	17.5	10.8
เพิ่มเวลาในการเก็บ	3.1	10.8
เพิ่มถังขยะและค่าใช้จ่าย พร้อมกับเพิ่มเวลาในการจัดเก็บ	2.1	3.1
เผา กลบและจ้างบริษัทเอกชน	-	3.1
จ้างบริษัทเอกชน	-	3.1
เผา กลบ	-	1.5
เพิ่มค่าใช้จ่ายและเวลาในการเก็บ	-	1.5

ส่วนที่ 3 การศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวคลอง อัมพวา ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การศึกษาในส่วนนี้แบ่งผลการศึกษาออกเป็นดังนี้ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ในการสำรวจความคิดเห็นด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลอง อัมพวาจำนวน 97 ตัวอย่างในด้านเศรษฐกิจจากข้อคำถาม จำนวน 18 ข้อพบว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจที่มีมากที่สุด คือ ผลกระทบไม่ชัดเจน

โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจที่มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด คือการท่องเที่ยวทำให้เกิดธุรกิจใหม่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 94 รองลงมา คือการท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาราคาที่ดินสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 90 สำหรับผลกระทบด้านลบ คือ การท่องเที่ยวทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 73

เช่นเดียวกับการสำรวจความคิดเห็นด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวาจำนวน 65 ตัวอย่างพบว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจที่มีมากที่สุด คือผลกระทบไม่ชัดเจน

โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจที่มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด คือเกิดการสร้างอาชีพและการจ้างงานแก่ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 99 รองลงมา คือการท่องเที่ยวทำให้เกิดธุรกิจใหม่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 97 สำหรับผลกระทบด้านลบ คือ ทำให้ค่าเช่าพื้นที่มีราคาสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 71

ตารางที่ 4.21 ระดับความคิดเห็นของผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจ	รอบนอกคลองอัมพวา รอบคลองอัมพวา	
	ระดับผลกระทบ (ร้อยละ)	
ท่านได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา	 (45)	 (72)
ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นตั้งแต่เปิดตลาดน้ำอัมพวาในปี 2548	 (28)	 (66)
ท่านมีช่องทางการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น	 (27)	 (65)
การท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวากระตุ้นให้ผลิตสินค้าในชุมชน	 (75)	 (91)
การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาด้านราคาที่ดินสูงขึ้น	 (90)	 (85)
การท่องเที่ยวทำให้เกิดธุรกิจใหม่ในชุมชนมากขึ้น	 (94)	 (97)
เกิดความกระตือรือร้นในการหาเลี้ยงชีพ	 (77)	 (77)
การประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมน้อยลง	 (26)	 (9)
การท่องเที่ยวทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น	 (73)	 (69)
การท่องเที่ยวส่งผลให้ท่านมีเงินออม	 (31)	 (31)
การท่องเที่ยวทำให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น	 (26)	 (66)
เกิดการสร้างอาชีพและจ้างงานแก่ชุมชน	 (75)	 (99)
การท่องเที่ยวส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น	 (26)	 (60)
ค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น	 (18)	 (31)
เกิดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย	 (31)	 (22)
เกิดการซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	 (3)	 (26)
มีการลงทุนในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น	 (26)	 (57)
ทำให้ค่าเช่าพื้นที่มีราคาสูงขึ้น	 (42)	 (71)

หมายเหตุ: = ผลกระทบทางบวก = ผลกระทบไม่ชัดเจน = ผลกระทบทางลบ

2. ผลกระทบด้านสังคม

ในการสำรวจความคิดเห็นด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลอง อัมพวาจำนวน 97 คนในด้านสังคมจากข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ พบว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านสังคมที่มีมากที่สุด คือ ผลกระทบไม่ชัดเจน

โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมที่มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด คือ กิจกรรมท่องเที่ยวคลองอัมพวาส่งผลให้ชุมชนพัฒนามากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 82 สำหรับผลกระทบด้านลบ คือ เกิดปัญหาการจราจร คิดเป็นร้อยละ 81

เช่นเดียวกับการสำรวจความคิดเห็นด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวในด้านสังคมของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา จำนวน 65 คน พบว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านสังคมที่มีมากที่สุด คือ ผลกระทบไม่ชัดเจน

โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมที่มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด คือ กิจกรรมท่องเที่ยวคลองอัมพวาส่งผลให้ชุมชนพัฒนามากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 80 สำหรับผลกระทบด้านลบ คือ เกิดปัญหาการจราจร คิดเป็นร้อยละ 71

ตารางที่ 4.22 ระดับความคิดเห็นของผลกระทบด้านสังคม

ความคิดเห็นด้านสังคม	รอบนอกคลองอัมพวา รอบคลองอัมพวา	
	ระดับผลกระทบ (ร้อยละ)	
ประชาชนย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยในชุมชนของท่านมากขึ้น	 (57)	 (57)
ประชาชนของท่านย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น	 (3)	 (57)
วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเลือนหายไป	 (29)	 (2)
ความผูกพันต่อชุมชนลดลง	 (34)	 (31)
เกิดความแออัดในชุมชน	 (41)	 (57)
ชาวบ้านในชุมชนได้รับผลประโยชน์ไม่เต็มที่	 (18)	 (49)
เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชน	 (26)	 (68)
เกิดปัญหาแก่งแย่งผลประโยชน์	 (43)	 (69)
เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพ	 (34)	 (48)
กิจกรรมท่องเที่ยวคลองอัมพวาส่งผลให้ชุมชนพัฒนามากขึ้น	 (82)	 (80)
ชุมชนได้รับการดูแลเอาใจใส่มากขึ้น	 (45)	 (26)
สถานพยาบาลได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น	 (1)	 (3)
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเพิ่มมากขึ้น	 (40)	 (37)
การเดินทางสะดวกสบาย	 (36)	 (39)
รับรู้ข่าวสารเพิ่มขึ้น	 (41)	 (59)
การแต่งกายมีความทันสมัยมากขึ้น	 (34)	 (45)
ชุมชนมีความปลอดภัยเพิ่มขึ้น	 (32)	 (3)
ชุมชนน่าอยู่อาศัยมากขึ้น	 (43)	 (71)
เกิดปัญหาจราจร	 (81)	 (71)

หมายเหตุ: = ผลกระทบทางบวก = ผลกระทบไม่ชัดเจน = ผลกระทบทางลบ

3. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

ในการสำรวจความคิดเห็นด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลอง อัมพวา จำนวน 97 คนในด้านสิ่งแวดล้อมจากข้อคำถามจำนวน 17 ข้อ พบว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมที่มีมากที่สุด คือ ผลกระทบไม่ชัดเจน

โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด คือ ปริมาณขยะในวันที่ไม่มีการท่องเที่ยว สามารถจัดการได้ คิดเป็นร้อยละ 83 รองลงมา คือ ขยะที่มาจากบ้านเรือนมีอุปกรณ์รองรับเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 79 สำหรับผลกระทบด้านลบ คือ การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาเกิดผลกระทบทางเสียงเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 57

เช่นเดียวกับการสำรวจความคิดเห็นด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวในด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา จำนวน 65 คน พบว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมที่มีมากที่สุด คือ ผลกระทบไม่ชัดเจน

โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด คือ ปริมาณขยะในวันที่ไม่มีการท่องเที่ยวสามารถจัดการได้ คิดเป็นร้อยละ 75 สำหรับผลกระทบด้านลบ คือ การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาเกิดผลกระทบทางเสียงเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75

ตารางที่ 4.23 ระดับความคิดเห็นของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

ความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อม	รอบนอกคลองอัมพวา รอบคลองอัมพวา	
	ระดับผลกระทบ (ร้อยละ)	
การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาเกิดผลกระทบทางเสียงเพิ่มขึ้น	(57)	(75)
ท่านได้รับผลกระทบทางเสียงจากกิจกรรมท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา	(27)	(52)
การท่องเที่ยวทำให้ท่านมีอาการเจ็บป่วย	(31)	(40)
ชุมชนพัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น	(69)	(34)
ชุมชนตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม	(62)	(40)
ชุมชนมีปัญหาด้านขยะเพิ่มขึ้น	(49)	(72)
ท่านได้รับผลกระทบทางเสียงจากเรือนำเที่ยวในวันที่มีการท่องเที่ยว	(14)	(51)
ท่านคิดว่าการจัดการขยะ บริเวณคลองอัมพวาสามารถจัดการได้	(49)	(45)
ปริมาณขยะในวันที่มีการท่องเที่ยว สามารถจัดการได้	(21)	(28)
ปริมาณขยะในวันที่ไม่มีการท่องเที่ยว สามารถจัดการได้	(83)	(75)
ขยะที่มาจากนักท่องเที่ยวมีอุปกรณ์รองรับเพียงพอ	(2)	(2)
ขยะที่มาจากบ้านเรือนมีอุปกรณ์รองรับเพียงพอ	(79)	(60)
ขยะที่มาจากนักท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อชุมชน	(46)	(51)
ความถี่ในการเก็บขยะของเทศบาลมีความเหมาะสม	(75)	(20)
ท่านคิดว่าชุมชนสามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องขยะได้	(57)	(66)
ท่านได้รับผลกระทบทางเสียงจากนักท่องเที่ยวในวันที่มีการท่องเที่ยว	(26)	(31)
ผลกระทบทางเสียงจากการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการค้าริมชีวิต	(3)	(26)

หมายเหตุ: = ผลกระทบทางบวก = ผลกระทบไม่ชัดเจน = ผลกระทบทางลบ

4. ความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว

ในการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา พบว่าผลกระทบด้านบวกที่มีมากที่สุด คือ จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นและการท่องเที่ยวทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 76 เท่ากัน สำหรับผลกระทบด้านลบ คือ ปริมาณขยะมีจำนวนมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 93

เช่นเดียวกับการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวบริเวณรอบคลองอัมพวา พบว่าผลกระทบด้านบวกที่มีมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 93 รองลงมา คือ จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 84 สำหรับผลกระทบด้านลบ คือ ปริมาณขยะมีจำนวนมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 89

ตารางที่ 4.24 ความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว

ความคิดเห็นด้านท่องเที่ยว	รอบนอกคลองอัมพวา รอบคลองอัมพวา	
	ระดับผลกระทบ (ร้อยละ)	
จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	 (76)	 (84)
ปริมาณขยะมีจำนวนมากขึ้น	 (93)	 (89)
อุปกรณ์รองรับขยะมีเพียงพอ	 (31)	 (42)
การพัฒนาท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาทำให้เสียงดังรบกวน	 (59)	 (75)
การท่องเที่ยวทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	 (76)	 (93)
หน่วยงานติดตามตรวจสอบการให้บริการด้านท่องเที่ยว	 (59)	 (68)

หมายเหตุ: = ผลกระทบทางบวก = ผลกระทบไม่ชัดเจน = ผลกระทบทางลบ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน บริเวณคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 162 ตัวอย่าง ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะการตั้งถิ่นฐาน คือ กลุ่มที่อยู่รอบคลองอัมพวา จำนวน 65 ตัวอย่างและกลุ่มที่อยู่รอบนอกคลองอัมพวา จำนวน 97 ตัวอย่าง

การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่อยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรน้ำ เนื่องด้วยวิถีชีวิตของชุมชนมีความสัมพันธ์กับน้ำ ดังนั้นการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาจึงนำทรัพยากรน้ำ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี มาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชนทั้งผลด้านบวกและผลด้านลบ เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนรับผลกระทบทางลบน้อยที่สุด ส่งผลให้การท่องเที่ยวอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยาวนาน สำหรับผลการศึกษสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้งสิ้น 3 ประเด็นหลักๆ คือ

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

กิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาเป็นกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีที่สืบต่อกันมา สามารถจำแนกชนิดของกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับแม่น้ำลำคลอง เช่น การตักบาตรริมคลอง กิจกรรมทางน้ำ
2. วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจชุมชน เช่น การค้าขาย ตลาดน้ำยามเย็น การดำรงชีวิต
3. ศิลปหัตถกรรมและภูมิปัญญา เช่นการแปรรูปสินค้า เครื่องเบญจรงค์

จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถจำแนกโปรแกรมการท่องเที่ยว ออกเป็น 2 โปรแกรม คือ โปรแกรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างและโปรแกรมสำหรับผู้พักค้าง

1. โปรแกรม การท่องเที่ยวหนึ่งวัน

โปรแกรมเที่ยววันเดียนั้น นักท่องเที่ยวจะเดินทางท่องเที่ยวตามอรรถศาสตร์แล้วแต่ความสนใจและโปรแกรมขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. โปรแกรม การท่องเที่ยวสำหรับผู้พักค้างคืน

ตามปกตินักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืนบริเวณอำเภออัมพวาส่วนใหญ่ พบว่านักท่องเที่ยวจะมาพักค้างเป็นระยะเวลาหนึ่งคืนสองวัน

2. เพื่อศึกษาผลกระทบด้าน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยวต่อชุมชนบริเวณคลองอัมพวา

1. ด้านเศรษฐกิจ

- รายได้

การศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ารายได้เฉลี่ยมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก คือ รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างรอบนอกคลองอัมพวามีรายได้เฉลี่ยประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา เมื่อเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวาและกลุ่มรอบนอกคลองอัมพวาในปี พศ 2550-2552 พบว่ารายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างบริเวณคลองอัมพวามีค่าสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา

รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละปีไม่แตกต่างกันมากนัก อย่างไรก็ตามหากสังเกตการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง แสดงถึงแนวโน้มเรื่องรายได้มีทิศทางที่เพิ่มขึ้น

- หนี้สิน

การท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลทำให้เกิดหนี้สิน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สิน

- เงินออม

การออมเงิน พบว่า ส่วนมากกลุ่มตัวอย่าง มีเงินออมคงที่ ส่วนสถานที่ออมเงินนั้น ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างเลือกออมเงินกับธนาคารพาณิชย์และเก็บด้วยตนเอง

2. ด้านสังคม

การศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านสังคมเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้ง พบว่าการท่องเที่ยวมีแนวโน้มทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างคิดว่าสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ด้วยวิธีการต่างๆ

สำหรับวิธีการกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การพูดคุย, การพูดคุยพร้อมทั้งตั้งคณะกรรมการดูแล รองลงมา คือ การพูดคุยพร้อมกับกำหนดกฎระเบียบชัดเจน รวมไปถึงการจัดตั้งคณะกรรมการดูแล

3. สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม ทำการศึกษาเรื่องปริมาณและการจัดการด้านขยะ ซึ่งผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น สำหรับค่าใช้จ่ายจะเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะในชุมชนที่มีการท่องเที่ยว คือ ผู้ที่เสียค่าใช้จ่ายจะเป็นผู้ที่ประกอบธุรกิจในบริเวณตลาดน้ำอัมพวาเท่านั้น แต่ในบางชุมชนก็จะเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดการภายในชุมชน คือ ในบางชุมชนจะเสียค่าใช้จ่ายให้กับชาวบ้านที่เซ็นขยะออกมาด้านนอกชุมชน เนื่องจากว่ารถเก็บขยะของเทศบาลไม่สามารถเข้าไปภายในชุมชนได้ ทำให้ชาวบ้านต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับทางชุมชน

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยวต่อชุมชนบริเวณคลองอัมพวา

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ในการสำรวจความคิดเห็นด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาและรอบคลองอัมพวาในด้านเศรษฐกิจจากข้อคำถาม จำนวน 18 ข้อพบว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจที่มีมากที่สุด คือ ผลกระทบไม่ชัดเจน

โดยกลุ่มรอบนอกคลองอัมพวาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจที่มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด คือการท่องเที่ยวทำให้เกิดธุรกิจใหม่ในชุมชนมากขึ้นและผลกระทบด้านลบ คือ การท่องเที่ยวทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น

กลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบคลองอัมพวา พบว่า ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจที่มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด คือเกิดการสร้างอาชีพและการจ้างงานแก่ชุมชนและผลกระทบด้านลบ คือ ทำให้ค่าเช่าพื้นที่มีราคาสูงขึ้น

2. ผลกระทบด้านสังคม

ในการสำรวจความคิดเห็นด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาและรอบคลองอัมพวาในด้านสังคมจากข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ พบว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านสังคมที่มีมากที่สุด คือ ผลกระทบไม่ชัดเจน

โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมที่มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด คือ กิจกรรมท่องเที่ยวคลองอัมพวาส่งผลให้ชุมชนพัฒนามากขึ้นและผลกระทบด้านลบ คือ เกิดปัญหาการจราจร

3. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

ในการสำรวจความคิดเห็นด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างบริเวณรอบนอกคลองอัมพวาและรอบนอกคลองอัมพวา ในด้านสิ่งแวดล้อมจากข้อคำถามจำนวน 17 ข้อ พบว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมที่มีมากที่สุด คือ ผลกระทบไม่ชัดเจน

โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด คือ ปริมาณขยะในวันที่ไม่มีการท่องเที่ยว สามารถจัดการได้และผลกระทบด้านลบ คือ การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาเกิดผลกระทบทางเสียงเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากผลการศึกษาและเพื่อป้องกัน ชะลอการเกิดผลกระทบทางลบต่อชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ใดๆจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อประเด็น

1. ส่งเสริมการกระจายรายได้ โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวในบริเวณรอบนอกคลองอัมพวา
2. แก้ไขปัญหาการจราจรและปัญหาจำนวนขยะที่สูงขึ้นในวันที่มีการท่องเที่ยว
3. ยกย่องเชิดชูวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน โดยส่งเสริมการเรียนรู้และสืบทอดอย่างต่อเนื่อง ให้ชุมชนมีความตระหนักและภูมิใจ อันจะช่วยป้องกันการเกิดผลกระทบจากการท่องเที่ยว
4. สร้างโอกาสให้ชุมชนได้พัฒนาและทำความเข้าใจร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ชุมชนคิดและวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อช่วยป้องกันและลดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาความขัดแย้งและปัญหาเรื่องเสียงจากเรือนำเที่ยว

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (Online). www2.tat.or.th, 8 มิถุนายน 2552.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552. สำนักงานสมุทรสงคราม (Online). www.Samutsongghram.go.th, 13 กันยายน 2552.
- เกชา ลาวัลยะวัฒน์และคณะ. 2541. การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวสำนักพิมพ์ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- เกษม จันทร์แก้ว, ประพันธ์ โภยสมบูรณ์ และสิทธิชัย ตันธนะสฤณี. 2531. ผลการวิจัยเรื่อง การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวต่อเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. โครงการบัณฑิตศึกษา ภาควิชาอนุรักษวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2545. รายงานฉบับสุดท้าย แผนปฏิบัติการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บ้านดอนมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- โครงการสังคมศาสตร์และสิ่งแวดล้อม. 2539. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมกรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์. 2544. การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว. เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชาการจัดการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เทศบาลตำบลอัมพวา. ม.ป.ป. ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม.

นิคม จารุมณี. 2546. การท่องเที่ยวและจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กรุงเทพฯ โอ เอส
พรินติ้ง เฮ้าส์.

นภวรรณ ฐานะกาญจน์. 2543. เอกสารประกอบการสอน วิชาหลักนันทนาการและการท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติ. ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2543. “แนวทางการบริหารและการท่องเที่ยวในพื้นที่
รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล.” รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยการ
จัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุษบา สิทธิการและคณะ. 2549. การศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรม
ในชุมชนการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บานเย็น ชาญชนะวัฒน์. 2544. ผลกระทบด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม
จากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนชาวไทยใหญ่ รวมถึงปัญหาอุปสรรคจากการใช้
ทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.

บริษัท มรดกโลก จำกัด. 2537. รายงานโครงการการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบ
รายละเอียดการให้แสงสว่างโบราณสถานในตัวเมืองเชียงใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เพทาย.

ปรีชา เปี่ยมพงสานต์. 2538. สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา. โครงการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะเศรษฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนานุกรม. 2546. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไพบุลย์ พงศบุตรและวิลาสวงศ์ พงศบุตร. 2536. **คู่มืออบรมมัคคุเทศก์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภราเดช พัทธวิเชียร. 2539. “พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน.” **จุลสารการท่องเที่ยว** (เมษายน – มิถุนายน 2539).

ภาควิชามนุษยวิทยา คณะโบราณคดี. 2549. “การพัฒนาและผลกระทบของการท่องเที่ยวกรณีศึกษา ชุมชนตลาดน้ำ.” **รวมบทความวิจัยการท่องเที่ยว ชุดโครงการนโยบายและแผนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มงคล หวังสุขใจ และ ชมพู โถศิริมย์. 2548. **สังคมวิทยาเบื้องต้น**. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

มณีวรรณ คิวนิ่ม และ ปรรธนา จันทร์พันธ์. 2547. “พัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ.” **รวมบทความการวิจัยการท่องเที่ยว ชุดโครงการนโยบายแผนอุตสาหกรรม**.

มนัส สุวรรณและคณะ. 2541. **นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ยุทธ ไถยวรรณ. 2544. **สถิติสำหรับการวิจัย**. ศูนย์หนังสือราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

วีระวัฒน์ ตาละนาค. 2548. **การศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาสหกรณ์ไฟฟ้าโครงการหลวงแม่กำปอง จำกัด**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วีระพล ทองมา. 2547. ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อ ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วิษณุ โศภนะ. 2552. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชายเลน บริเวณปากแม่น้ำบางตะบูน จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิวารรรณ คลังช่อง. 2548. การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตของราษฎรหลังการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเข้าสู่ชุมชน ตำบลแหลมสน อำเภอละงู จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุชาดา สุริยชัยวัฒน์. 2541. ทศนคติของประชาชนต่อผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540. ชีตความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุย.

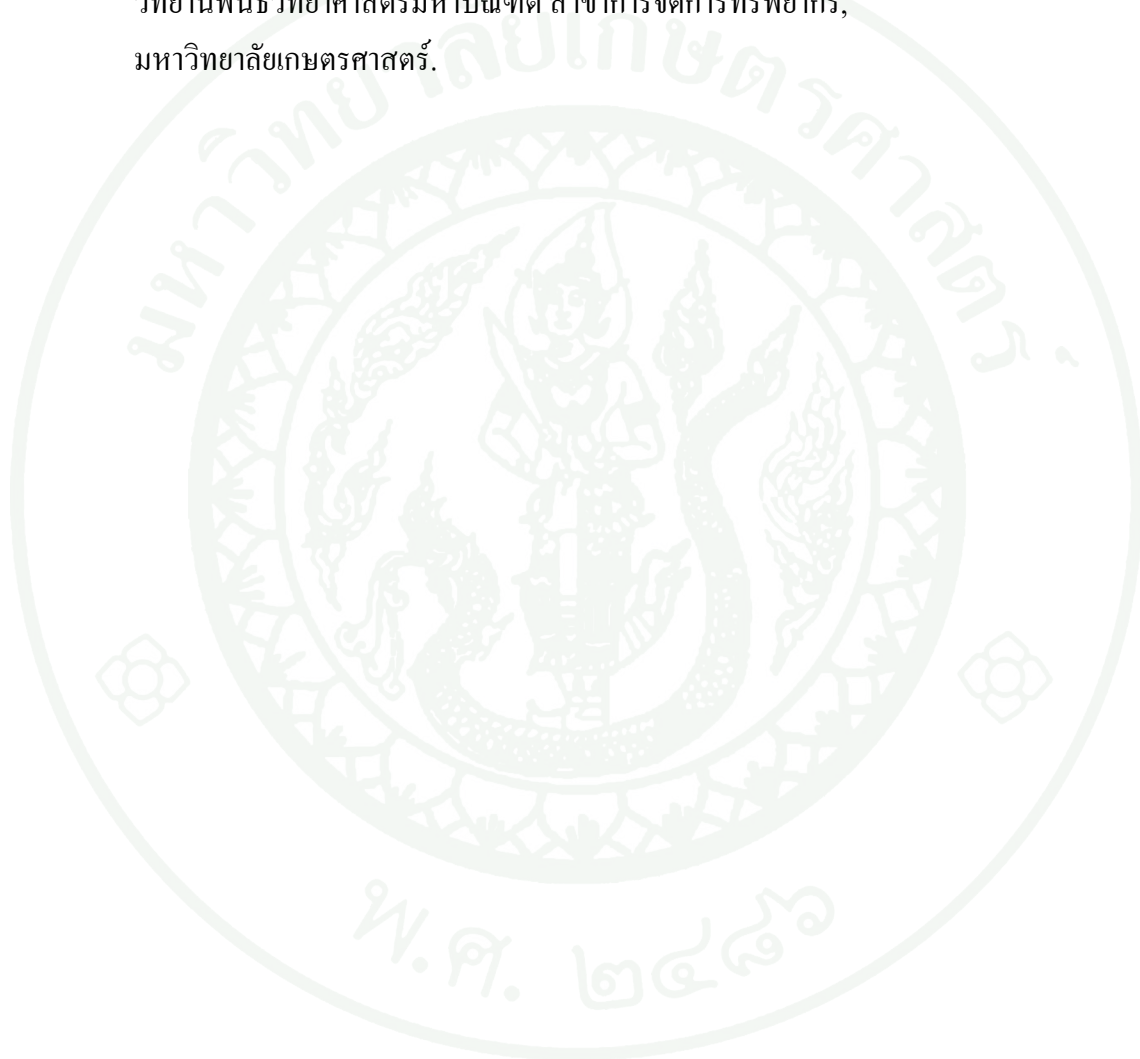
สายใจ ทันการและคณะ. 2550. การศึกษาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวอีสานใต้. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สารานุกรมไทยสำหรับการเยาวชน. 2552. อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ (Online). <http://Kanchanapisek.or.th/kp6/book21/chapter8>, 10 สิงหาคม 2552.

อภิญา จิตตังสันนท์. 2546. การท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชนลำนาว้า จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนุรักษ์ ปัญญาอนุรักษ์. 2540. เอกสารประกอบกระบวนวิชาทรัพยากรกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม.
เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อารีรัตน์ ภาคพิเชชญ์. 2548. ชีตความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย
ชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย จังหวัดสมุทรสงคราม.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

แบบสอบถามสำหรับประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา

เรื่อง ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน

บริเวณคลองอัมพวา อ. อัมพวา จ. สมุทรสงคราม

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน ผู้ประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยวเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยวต่อชุมชน และข้อมูลด้านท่องเที่ยวในพื้นที่คลองอัมพวา โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา คือ พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลอัมพวา จำนวน 10 ชุมชน เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบตามความเป็นจริงเท่าที่ทราบ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือและไมตรีจิตจากทุกท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นาย อรรถพล จันทรพีญ

นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิธีตอบแบบสอบถาม

1. โปรดอ่านคำถามให้เข้าใจ ก่อนตอบให้ครบและตรงคำถามมากที่สุด
2. ใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบที่ท่านเลือกหรือเห็นด้วย พร้อมทั้งให้ความเห็นเพิ่มเติม
3. ตอนที่ 8 ของแบบสอบถามให้ผู้ประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยวเป็นผู้ตอบ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

2. ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ที่

ชื่อชุมชน.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

 หัวหน้าครัวเรือน สมาชิก

3. เพศ

 ชาย หญิง

4. อายุ ปี

5. สถานภาพ

 โสด สมรส ม้าย/หย่าร้าง

6. ศาสนา

 พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ

7. ระดับการศึกษา

 ไม่ได้เรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อื่นๆ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1. ภูมิลำเนาของท่าน

อยู่ที่นี่ดั้งเดิม

ย้ายมาจากแหล่งอื่น

ถ้าย้ายมาจากที่อื่น ท่านมาจากที่ใด

จากชุมชนอื่นในตำบลเดียวกัน

จากตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน

จากอำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน

จากจังหวัดอื่น.....

2. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยในชุมชนแห่งนี้ ปี

3. อาชีพหลักของท่าน (เป็นอาชีพที่ใช้ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่)

เกษตรกรรม

รับจ้าง

ค้าขาย

รับราชการ

ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ระบุ).....

อื่นๆ.....

4. อาชีพรองของท่าน (เป็นอาชีพที่ใช้เวลาในการประกอบอาชีพน้อยกว่าอาชีพหลัก)

ไม่มี

มี

ถ้าท่านมีอาชีพรอง (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

รับจ้าง

เลี้ยงสัตว์

ค้าขาย

ด้านท่องเที่ยว(ระบุ).....

อื่นๆ

5. รายได้จากการประกอบอาชีพของท่านในปี 2550-2552

รายได้	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
รายได้จากอาชีพหลัก			
รายได้จากอาชีพรอง			
รายได้ทั้งหมดต่อปี			

6. ท่านได้เข้าร่วมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าจำหน่ายหรือไม่

ใช่

ไม่ใช่

กรณีเข้าร่วมกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....สินค้าที่ผลิต.....

เหตุผลที่เข้าร่วม.....

รายได้จากกลุ่ม.....บาท/ปี

ปัญหาที่เกิดขึ้น

.....

7. การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา ทำให้ท่านมีหนี้สิน (ถ้าไม่มีหนี้สินให้ข้ามไปข้อ 12)

ลดลง

เพิ่มขึ้น

คงที่

ไม่มีหนี้สิน

8. จำนวนหนี้สินของท่านในปี พ.ศ. 2550 – 2552

ปี พ.ศ. 2550 จำนวน.....บาท

ปี พ.ศ. 2551 จำนวน.....บาท

ปี พ.ศ. 2552 จำนวน.....บาท

9. แหล่งเงินกู้ของท่านคือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ญาติพี่น้อง () นายทุน () สหกรณ์
- () กองทุนหมู่บ้าน () ธนาคารพาณิชย์ () ธนาคารเพื่อการเกษตร
- () อื่นๆ.....

10. เหตุผลในการเลือกแหล่งเงินกู้ของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () สะดวก รวดเร็ว () ไม่มีผู้ค้ำประกัน () อัตราดอกเบี้ย
- () เป็นสมาชิก () มีความน่าเชื่อถือ อื่นๆ.....

11. เหตุผลในการกู้เงิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ชำระหนี้สิน () ลงทุนในการประกอบอาชีพ () ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค
- () ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก () อื่นๆ.....

12. การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา ทำให้ท่านมีเงินออม (ถ้าไม่มีเงินออมให้ข้ามไป ตอนที่ 3)

- () ลดลง () เพิ่มขึ้น () คงที่ () ไม่มีเงินออม

13. จำนวนเงินออมของท่านในปี พ.ศ. 2550 – 2552

ปี พ.ศ. 2550 จำนวน.....บาท

ปี พ.ศ. 2551 จำนวน.....บาท

ปี พ.ศ. 2552 จำนวน.....บาท

14. สถานที่ออมเงินของท่านคือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ญาติพี่น้อง () เก็บด้วยตนเอง () สหกรณ์
- () ธนาคารพาณิชย์ () ธนาคารเพื่อการเกษตร () อื่นๆ.....

15. เหตุผลในการเลือกสถานที่ออมเงินของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () มีความน่าเชื่อถือ () มั่นคง () อัตราดอกเบี้ยสูง
- () สะดวกสบาย อื่นๆ.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ

1. ด้านเศรษฐกิจ

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่มีความ คิดเห็น
1. ท่านได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา			
2. ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นตั้งแต่เปิดตลาดน้ำอัมพวาใน พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา			
3. ท่านมีช่องทางการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น			
4. การท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวากระตุ้นให้เกิดการผลิตสินค้าในชุมชน			
5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาด้านราคาที่ดินสูงขึ้น			
6. การท่องเที่ยวทำให้เกิดธุรกิจใหม่ในชุมชนมากขึ้น			
7. เกิดความกระตือรือร้นในการหาเลี้ยงชีพ			
8. การประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมน้อยลง			
9. การท่องเที่ยวทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น			
10. การท่องเที่ยวส่งผลให้ท่านมีเงินออม			
11. การท่องเที่ยวทำให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น			
12. เกิดการสร้างอาชีพและจ้างงานแก่ชุมชน			
13. การท่องเที่ยวส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น			
14. ค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น			
15. เกิดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย			
16. เกิดการซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ			
17. มีการลงทุนในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น			
18. ทำให้ค่าเช่าพื้นที่มีราคาสูงขึ้น			

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านสังคม

1. การพัฒนาท่องเที่ยว ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

- () เพิ่มขึ้น () คงที่ () ลดลง

2. ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน สามารถลดผลกระทบด้วยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () พุดคุย () ทำข้อตกลงร่วมกัน () กำหนด กฎระเบียบให้ชัดเจน

- () ตั้งคณะกรรมการดูแล () อื่นๆ.....

3. ท่านคิดว่า กลุ่มต่างๆในสังคม สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้ง

- () ได้ () ไม่ได้ เพราะ.....

4. ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อสังคม หลังการพัฒนาท่องเที่ยวมาจากสาเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ขาดการวางแผนพัฒนา () ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

- () ขาดการประสานงาน () ชุมชนไม่ได้รับประโยชน์

- () เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว () มีความมั่งงาย

- () การประกอบอาชีพมีการแข่งขันสูง อื่นๆ.....

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคม

1. ด้านสังคม

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แสดง ความคิดเห็น
1. ประชาชนย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในชุมชนของท่านมากขึ้น			
2. ประชาชนในชุมชนของท่านย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น			
3. วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเลือนหายไป			
4. ความผูกพันต่อชุมชนลดลง			
5. เกิดความแออัดในชุมชน			
6. ชาวบ้านในชุมชนได้รับผลประโยชน์ไม่เต็มที่			
7. เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชน			
8. เกิดปัญหาแก่งแย่งผลประโยชน์			
9. เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพ			
10. กิจกรรมท่องเที่ยวคลองอัมพวาส่งผลให้ชุมชนพัฒนามากขึ้น			
11. ชุมชนได้รับการดูแลเอาใจใส่มากขึ้น			
12. สถานพยาบาลต่างๆ ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น			
13. สิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น			
14. การเดินทางสะดวกสบาย			
15. รับรู้ข่าวสารเพิ่มขึ้น			
16. การแต่งกายมีความทันสมัยมากขึ้น			
17. ชุมชนมีความปลอดภัยเพิ่มขึ้น			
18. ชุมชนน่าอยู่อาศัยมากขึ้น			
19. เกิดปัญหาการจราจร			

ตอนที่ 6 ข้อมูลผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2548 ทำให้ปริมาณขยะในชุมชนของท่าน

- เพิ่มขึ้น คงที่ ลดลง

2. เทศบาลอัมพวาเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บขยะในชุมชน

- ใช่ ไม่ใช่(ระบุ).....

3. อุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอกับความต้องการ

- ใช่ ไม่ใช่

4. ท่านมีค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะ

- ไม่มี มี(ระบุจำนวน).....

5. ท่านคิดว่าค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมีความเหมาะสม

- ใช่ ไม่ใช่ เพราะ.....

6. ปริมาณขยะในวันที่มีการท่องเที่ยวสามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม

- ใช่ ไม่ใช่

ถ้าตอบว่า ไม่ใช่ กรุณา เสนอแนวทางในการจัดการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เผา กลบ จ้างบริษัทเอกชน เทศบาลควรเพิ่มอุปกรณ์รองรับ

- เพิ่มค่าใช้จ่ายในการบริการ เทศบาลควรเพิ่มเวลาในการจัดเก็บ อื่นๆ.....

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านสิ่งแวดล้อม

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่มีความ คิดเห็น
1.การท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาเกิดผลกระทบทางเสียงเพิ่มขึ้น			
2.ท่านได้รับผลกระทบทางเสียงจากกิจกรรมท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา			
3.การท่องเที่ยวทำให้ท่านมีอาการเจ็บป่วยเพิ่มขึ้น			
4.ชุมชนพัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น			
5.ชุมชนตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม			
6.ชุมชนมีปัญหาด้านขยะที่เพิ่มขึ้น			
7.ท่านได้รับผลกระทบทางเสียงจากเรือนำเที่ยวในวันที่มีการท่องเที่ยว			
8.ท่านคิดว่าการจัดการขยะ บริเวณคลองอัมพวาสามารถจัดการได้			
9.ปริมาณขยะในวันที่มีการท่องเที่ยว สามารถจัดการได้			
10.ปริมาณขยะในวันที่ไม่มีการท่องเที่ยว สามารถจัดการได้			
11.ขยะที่มาจากนักท่องเที่ยวมีอุปกรณ์รองรับเพียงพอ			
12.ขยะที่มาจากบ้านเรือนมีอุปกรณ์รองรับเพียงพอ			
13.ขยะที่มาจากนักท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อชุมชน			
14.ความถี่ในการเก็บขยะของเทศบาลมีความเหมาะสม			
15. ท่านคิดว่าชุมชนสามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องขยะได้			
16.ท่านได้รับผลกระทบทางเสียงจากนักท่องเที่ยวในวันที่มีการท่องเที่ยว			
17.ผลกระทบทางเสียงจากการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต			

ปัจจุบันมีหลายฝ่ายรวมกลุ่มเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ท่านคิดว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าจะสามารถลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชนด้วยวิธีการใด

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 8 ข้อมูลและความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยว

1. ประเภทของธุรกิจ

() ธุรกิจที่พัก () บริการท่องเที่ยว () ค้าขาย

() ที่พักและบริการท่องเที่ยว อื่นๆ.....

สถานะของผู้ให้สัมภาษณ์

() เจ้าของธุรกิจ () ผู้จัดการหรือผู้ดูแล () พ่อค้า แม่ค้า

อื่นๆ.....

2. ท่านประกอบธุรกิจเป็นระยะเวลาปี

3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนบาท

4. กิจกรรมท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() นั่งเรือศึกษาธรรมชาติ () นั่งเรือชมหิ่งห้อย

() กิจกรรมไหว้พระ () ชมวิถีชีวิตชาวบ้าน

() ท่องเที่ยวตลาดน้ำ () อุทยาน ร 2

อื่นๆ

5. ระยะเวลาของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1 วัน () 2 วัน 1 คืน () 3 วัน 2 คืน อื่นๆ.....

6. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมากับใครบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

มาคนเดียว

มากับเพื่อน

มากับครอบครัว

มากับเพื่อนและครอบครัว

มากับหน่วยงาน/องค์กร

อื่นๆ.....

7. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมากันกี่คน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

คนเดียว

2 - 5 คน

5 - 8 คน

8 - 12 คน

มากกว่า 12 คน

อื่นๆ.....

8. การที่ครองพื้นที่ในการประกอบธุรกิจของท่าน

เซ้า

เป็นเจ้าของ

ถ้าตอบว่า เซ้า กรุณาระบุจำนวนบาท/ปี

9. ยานพาหนะให้บริการนำเที่ยวที่ได้รับความนิยม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เรือยนต์

เรือพาย

รถยนต์

จักรยาน

10. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมติดต่อท่องเที่ยวด้วยวิธีการใด

โดยตรง

บริษัทนำเที่ยว

ความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่มีความ คิดเห็น
1.จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น			
2.ปริมาณขยะมีจำนวนมากขึ้น			
3.อุปกรณ์การรองรับขยะมีเพียงพอ			
4.การพัฒนาท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวาทำให้เกิดเสียงดังรบกวน			
5.การท่องเที่ยวทำให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น			
6.มีหน่วยงานติดตามตรวจสอบการให้บริการด้านท่องเที่ยว			

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวบริเวณคลองอัมพวา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ -นามสกุล	นายอรรถพล จันทรเพ็ญ
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 12 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2527
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบูรณ์
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) มหาวิทยาลัยแม่โจ้

